

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านตาก “ประชาวิทยาคาร” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. บริบทของโรงเรียนบ้านตาก “ประชาวิทยาคาร”
  - 1.1 วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา
  - 1.2 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
  - 1.3 แนวทางการพัฒนาในอนาคต
2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.3 ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 2.4 กระบวนการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
  - 3.1 ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 3.2 หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
  - 3.3 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิด

1. บริบทของโรงเรียนบ้านตาก “ประชาวิทยาคาร”

1.1 ข้อมูลทั่วไป

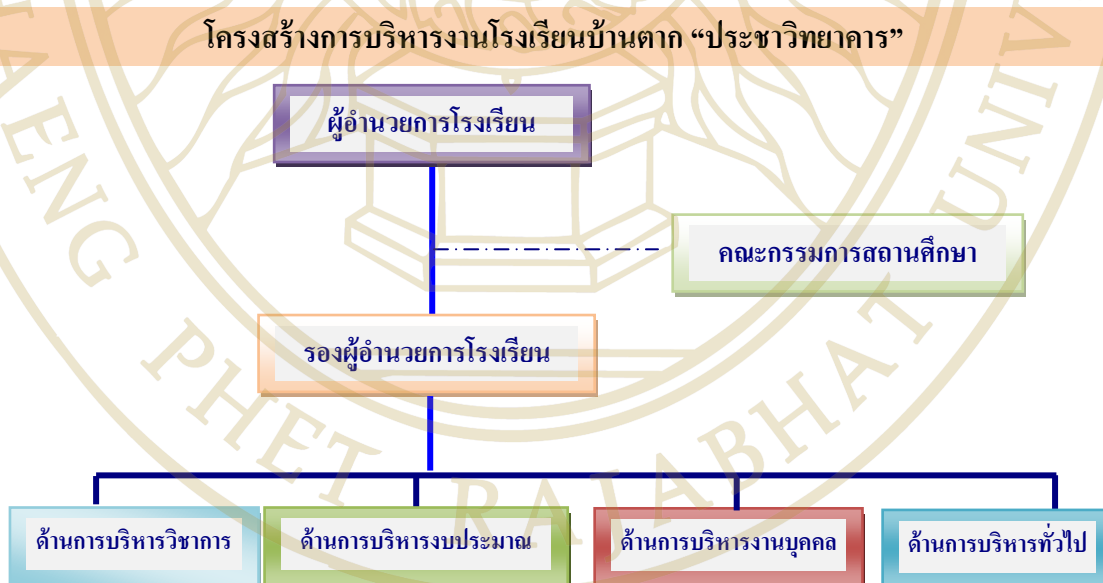
ชื่อสถานศึกษา โรงเรียนบ้านตาก “ประชาวิทยาคาร” ตั้งอยู่เลขที่ 90/1 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก รหัสไปรษณีย์ 63120 โทรศัพท์ 055-591026 โทรสาร 055-591027

e-mail:: prachawit@bpw.ac.th website:: http://bpw.ac.th สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ปี
ที่ 6 เขตพื้นที่บริการ ตำบลตากออก เนื้อที่ 55 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา

ประวัติโดยย่อ คำขวัญ และวัตถุประสงค์เฉพาะของสถานศึกษา โรงเรียนบ้านตาก
“ประชาวิทยาคาร” ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2500 โดยมี นายเจตน์ แก้วโชติ เป็นครูใหญ่คน
แรก มีนักเรียน 16 คน ประกอบด้วยนักเรียนชาย 11 คน นักเรียนหญิง 5 คนและอาศัยอาคารเรียน
โรงเรียนบ้านตากประถมวิทยา ตำบลตากตก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก เป็นที่เรียนเมื่อวันที่ 14
กรกฎาคม 2501 ได้ย้ายออกจากโรงเรียนบ้านตากประถมวิทยา ไปอาศัยศาลาวัดน้ำปู ซึ่งอยู่ตำบล
ตากตกเช่นเดียวกัน วันที่ 31 สิงหาคม 2503 ได้ย้ายจากศาลาวัดน้ำปู ไปเรียนที่อาคารเรียนชั่วคราว
ณ วัดโบสถ์ ตำบลเดียวกัน โดยตั้งชื่อว่า โรงเรียนมัธยมวิสามนัญบ้านตาก และต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น
โรงเรียนบ้านตาก “ประชาวิทยาคาร” ปี 2515 ได้ย้ายจากวัดโบสถ์ มาอยู่ ณ ที่ตั้งโรงเรียนปัจจุบัน
คือ หมู่ 4 ตำบลตากออก อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก

1.2 การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนบ้านตาก “ประชาวิทยาคาร” แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ด้าน ได้แก่
ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการ
บริหารทั่วไป ผู้บริหารยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และเทคนิคพัฒนางาน
ตามกระบวนการ PDCA

ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

1.3 ข้อมูลด้านการบริหาร

1.3.1 ชื่อ-สกุลผู้บริหาร นายเศรษฐสิน สีม่วงคำทิวสิน วุฒิการศึกษาสูงสุด การศึกษามหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนนี้ตั้งแต่ 9 พฤศจิกายน 2555 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 1 ปี 4 เดือน

1.3.2 ผู้ช่วยผู้บริหาร (ที่โรงเรียนแต่งตั้ง) 4 คน ได้แก่ 1) นางธิดา อุทัย ตำแหน่ง ครู ปฏิบัติหน้าที่ รองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายธุรการและประชาสัมพันธ์ และฝ่ายประกันคุณภาพ การศึกษาและวิจัย 2) นายไตรรัตน์ อรัญย์ชญาธ ตำแหน่ง ครู ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายวิชาการ 3) นายธานี สุวรรณปัญญา ตำแหน่ง ครู ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายกิจการนักเรียน 4) นางนิตยา นวลน้อม ตำแหน่ง ครู ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ โรงเรียนฝ่ายบุคคลฝ่ายบริหารทั่วไป และฝ่ายงบประมาณ

1.4 ข้อมูลนักเรียน

ปัจจุบัน โรงเรียนมีข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 มี.ค. 2557) ดังนี้

1.4.1 จำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งหมด 657 คน

1.4.2 จำนวนนักเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น 861 คน จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจำนวนของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2557

ระดับชั้นเรียน	จำนวนห้อง	เพศ		รวม	เฉลี่ย/ห้อง
		ชาย	หญิง		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	5	69	89	158	31
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	4	63	59	122	30
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	5	83	71	154	31
รวม	14	215	219	434	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	4	58	79	137	34
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	4	58	81	139	35
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	4	75	76	151	38
รวม	12	191	236	427	
รวมทั้งหมด	26	406	455	861	

- 1.4.3 จำนวนนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ของกรมพลศึกษาหรือสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.4 จำนวนนักเรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์ของกรมอนามัย 850 คน คิดเป็นร้อยละ 98.72
- 1.4.5 จำนวนนักเรียนที่มีความบกพร่องเรียนร่วม 9 คน คิดเป็นร้อยละ 1.04
- 1.4.6 จำนวนนักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการ - คน คิดเป็นร้อยละ -
- 1.4.7 จำนวนนักเรียนปัญญาเลิศ - คน คิดเป็นร้อยละ -
- 1.4.8 จำนวนนักเรียนต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ 458 คน คิดเป็นร้อยละ 53.19
- 1.4.9 จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน (ปัจจุบัน) 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0
- 1.4.10 สถิติการขาดเรียน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 14.51
- 1.4.11 จำนวนนักเรียนที่เรียนซ้ำชั้น - คน คิดเป็นร้อยละ -
- 1.4.12 จำนวนนักเรียนที่จบหลักสูตร
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	จำนวน	80 คน	คิดเป็นร้อยละ	51.94
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	จำนวน	119 คน	คิดเป็นร้อยละ	78.80
- 1.4.13 อัตราส่วนครู : นักเรียน = 1 : 21 (แยกตามระดับ)
- 1.4.14 จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ วรรณคดี และนันทนาการ 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.15 จำนวนนักเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ผู้ปกครอง 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.16 จำนวนนักเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นนักเรียนที่ดีของโรงเรียน 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.17 จำนวนนักเรียนที่ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมทั้งในและนอกสถานศึกษา 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.18 จำนวนนักเรียนที่มีบันทึกการเรียนรู้จากการอ่านและการสืบค้นจากเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.19 จำนวนนักเรียนที่ผ่านการประเมินความสามารถด้านการคิดตามที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100
- 1.4.20 จำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมตามที่กำหนดในหลักสูตรสถานศึกษา 861 คน คิดเป็นร้อยละ 100

1.5 ข้อมูลครูและบุคลากร

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลจำนวนของผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องประจำปีการศึกษา 2557

บุคลากร	จำนวน		รวม
	ชาย	หญิง	
ผู้บริหาร	1	-	1
ครูประจำการ	10	32	42
พนักงานราชการ	1	-	1
ครูอัตราจ้าง	6	5	11
เจ้าหน้าที่	1	4	5
รวม	19	41	60

1.6 ข้อมูลด้านอาคารสถานที่

1.6.1 อาคารเรียนและอาคารประกอบ 35 หลัง ได้แก่

อาคารเรียน 3 หลัง โรงฝึกงาน 4 หลัง หอประชุม 1 หลัง และบ้านพักครู
ห้องส้วม 6 หลัง อาคารโอดีเซล และอาคารประกอบอื่นๆ

1.6.2 จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 48 ห้องเรียน (ตามแปลน) แบ่งเป็น
ชั้น ม. 1-ม.6 = 26 ห้องเรียน

1.6.3 ห้องที่จัดไว้ใช้ปฏิบัติการเฉพาะมีทั้งหมด 4 ห้อง ได้แก่

ห้องวิทยาศาสตร์

ห้องปฏิบัติการทางภาษา

ห้องคอมพิวเตอร์

ห้องเรียนอัจฉริยะ

1.6.4 พื้นที่ปฏิบัติการ / นันทนาการ ได้แก่

สนามกีฬา/ห้องปฏิบัติการพิเศษอื่นๆ

1.7 วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

1.7.1 วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านตาก “ ประชาวิทยาคาร ” มุ่งพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ ก้าวล้ำ
สู่เทคโนโลยี น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประสานเสียงจากชุมชน เสริมคุณภาพ
การบริหาร ผู้มาตรฐานสากล

1.7.2 พันธกิจ

- 1) พัฒนาและส่งเสริมด้านคุณภาพนักเรียน
- 2) พัฒนาและส่งเสริมด้านคุณภาพครู
- 3) พัฒนาและส่งเสริมด้านคุณภาพแหล่งเรียนรู้
- 4) พัฒนาและส่งเสริมด้านคุณภาพกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต
- 5) พัฒนาและส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย
- 6) พัฒนาและส่งเสริมด้านคุณภาพการบริหารจัดการ

1.7.3 กลยุทธ์

- 1) สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการ โรงเรียนที่ดี
ให้คล่องตัว มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพ มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม
- 2) พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการให้ผู้เรียนได้
พัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะดำรงชีวิตได้ตามศักยภาพ
- 3) สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพให้มีทักษะในการปฏิบัติงาน
สามารถกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
- 4) เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
- 5) ระดมสรรพกำลังสร้างภาคีเครือข่ายอุปถัมภ์ที่เข้มแข็งอันเกิดจากพลังการมี
ส่วนร่วมของชุมชน องค์กร ประชาสังคมในรูปแบบของผู้อุปถัมภ์และผู้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ
ร่วมพัฒนา

1.7.4 อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

ยิ้มง่าย ไหว้สวย

1.7.5 เอกลักษณ์ของสถานศึกษา

กีฬาเด่น ดนตรีดัง

1.8 แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1. ใช้หลักการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SCHOOL BASED
MANAGEMENT)

2. ใช้เทคนิควงจรคุณภาพ PDCA ในการพัฒนางานทุกครั้ง

3. ใช้หลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล (Good Government)
4. เน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ภาศึเครือข่าย คณะกรรมการ และผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมกิจกรรม
5. มีกระบวนการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตามสภาพจริง

1.8.1 กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างพลังขับเคลื่อนให้โรงเรียนมีระบบบริหารจัดการโรงเรียนที่ดี
 กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ
 กลยุทธ์ที่ 3 สร้างเสริมศักยภาพบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพ
 กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มสมรรถนะของโรงเรียนในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

กลยุทธ์ที่ 5 ระดมสรรพกำลังสร้างภาศึเครือข่ายอุปถัมภ์

1.8.2 จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) ด้านคุณภาพผู้เรียน

จุดเด่น

นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงตนเองจากสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ มีความมั่นใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และให้เกียรติผู้อื่น โรงเรียนจัดกิจกรรมและโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อันทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา การฝึกปฏิบัติ การแสวงหาความรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การกล้าแสดงออก ด้วยวิธีการที่หลากหลายทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

จุดที่ควรพัฒนา

ควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงบวกมีความเคารพ เชื่อมั่นในตนเองมีความใฝ่ฝัน ทะเยอทะยานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคมและการรู้จักใช้ชีวิตให้มีความสุขเป็นคนดีของสังคม โลกได้ ผลการทดสอบระดับชาติอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ โรงเรียนควรมีการวางแผนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา

2) ด้านการจัดการศึกษา

จุดเด่น

ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำให้คำแนะนำ ปรีภษาทางวิชาการ และเอาใจใส่การจัดการศึกษาเต็มศักยภาพและเต็มเวลา

จุดที่ควรพัฒนา

โรงเรียนควรใช้กระบวนการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานทุกด้านอย่างต่อเนื่องและ ควรนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพงาน จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ ด้านความคิดสร้างสรรค์ การปฏิบัติจริงให้เห็นเด่นชัด

โรงเรียนควรพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ ฝึกแก้ปัญหา ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกสถานศึกษา และควรปรับกระบวนการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงอย่างหลากหลาย นำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง

ควรมีการกระตุ้นและพัฒนาครูด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการนิเทศติดตามผล จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การทำงานเป็นทีมและการปฏิบัติจริงให้ชัดเจนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และควรนิเทศติดตามการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงอย่างหลากหลาย นำผลการประเมินมาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการวิจัย ส่งเสริมบุคลากรให้เข้าใจการนำสู่การปฏิบัติ โดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถานศึกษา

3) ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

จุดเด่น

สถานศึกษามีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องภูมิปัญญาท้องถิ่น ห้องสภานักเรียน สวนเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ห้องวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

จุดที่ควรพัฒนา

ควรสนับสนุนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบอย่างตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำนักเรียนออกไปเรียนรู้กับชุมชนนอกสถานที่ร้อยละ 40 ของการจัดเวลาการเรียนการสอน

4) ด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

จุดเด่น

มีการจัด โครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โครงการประชาธิปไตย วินัยนักเรียนมารยาทไทย

จุดที่ควรพัฒนา

ควรพัฒนาทักษะการสื่อสาร การจัดการและการใช้เทคโนโลยี ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้จัดหาสื่อครุภัณฑ์ให้เพียงพอและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน สนับสนุนให้กลุ่มงาน ฝ่ายและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและการใช้ภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียนและภาษาอังกฤษสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง

5) ด้านมาตรการส่งเสริม

จุดเด่น

จัดทำโครงการระบบช่วยเหลือนักเรียน โครงการเศรษฐกิจพอเพียง

จุดที่ควรพัฒนา

โรงเรียนควรประสานความร่วมมือและเชื่อมโยงเครือข่าย สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ครอบครัวยุวมชนและสถาบันศาสนาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและควรติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

1.9 แนวทางการพัฒนาในอนาคต

1) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพและหลักสูตร โครงการ กิจกรรม ให้สอดคล้องกับตัวตนของโรงเรียน และความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถ ด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการ การแสวงหาความรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รักการอ่าน มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2) พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนและการวิเคราะห์ข้อสอบระดับชาติ เพื่อแก้ไขและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

3) ทำแผนนิเทศติดตามการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และสภาพจริงเน้นการนำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง มีการระดมทุนเพื่อจัดซื้อหนังสือคู่มือครูและนักเรียนส่งเสริมการรักการอ่าน จัดซื้อคอมพิวเตอร์ให้เพียงพอแก่ความต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ ศิลปะ ดนตรี กีฬา การปฏิบัติจริง ให้เห็นเด่นชัด

4) เพิ่มสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทันสมัยให้ทันต่อเหตุการณ์ สรุปได้ว่าโรงเรียนยังขาดบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ ที่ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถให้แก่

ผู้เรียน จัดทำแผนโครงการ ส่งเสริมกิจกรรมที่หลากหลายที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ระดมความมือจากชุมชน ประสานความร่วมมือให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาช่วยในการพัฒนาโรงเรียน

2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1 ความหมายของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของระบบประกันคุณภาพมี หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย คือ

ณัฐฉินันท์ พรหมณ์สังข์ และคนอื่นๆ (2544, หน้า 20) สรุปว่า การประเมินคุณภาพ ภายในเป็นการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาของ สถานศึกษาจากภายใน โดยบุคคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่ กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

รุ่ง แก้วแดง (2545, หน้า 23) กล่าวว่า การประกันคุณภาพประกันภายใน คือ กระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพซึ่ง เป็นภารกิจที่สถานศึกษาต้องทำอยู่แล้ว

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ และคนอื่นๆ (2545, หน้า 2) กล่าวว่า การประกันคุณภาพ การศึกษา หมายถึง การดำเนินการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาและกระบวนการตรวจสอบ หรือการประเมินเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษามากน้อยเพียงใด

สมคิด พรหมชัย และสุพักตร์ พิบูลย์ (2544, หน้า 4) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กิจกรรมหรือแนวทางปฏิบัติเพื่อควบคุมคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยการประกันคุณภาพภายในการประกันคุณภาพภายนอก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2546, หน้า 10-13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การประเมินผล และติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคคลากรติดตาม ตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายในบุคคลากรของสถานศึกษา นั้นเอง หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดมีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

กมล ภูประเสริฐ (2545, หน้า 12, อ้างอิงใน สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2546, หน้า 47) ได้กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการ วางแผนไว้อย่างเป็นระบบในการพัฒนางานอันเป็นภารกิจปกติของสถานศึกษาที่กำหนดจนสามารถ สร้างความพึงพอใจและความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมได้ ทั้งนี้โดยอาศัยความ

ร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวทางการดำเนินการที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษา ดังแผนต่อไปนี้

ภาพที่ 2 การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ที่มา : (กมล ภูประเสริฐ, 2545, หน้า 12, อ้างอิงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ, 2545, หน้า 47)

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระบบประกันคุณภาพภายในที่กำหนดโดย โดยกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีแนวคิด 2 ด้าน คือ แนวคิดด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดด้านการบริหาร

2.2.1 แนวคิดด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 6) ได้สรุปแนวคิดด้านกฎหมายไว้ว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม มีความสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 43 ระบุไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้ถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 81 ระบุไว้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ชัดเจนในหมวดที่ 6 มาตรฐานการประกันคุณภาพ

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับชั้น ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าเป็นการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรับรองคุณภาพภายนอก

มาตราที่ 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามีฐานะเป็นองค์การมหาชน มีหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย และหลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง

อย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้ายและเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษาตามคำร้องของสำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใดไม่มีมาตรฐานตามที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขในระยะเวลาที่กำหนดหากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข

สาระบัญญัติดังกล่าวเป็นสิ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนเป็นการสร้างความมั่นใจแก่พ่อแม่และประชาชนว่าลูกหลานจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ การประกันคุณภาพภายในจะทำให้สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการทำงานที่มีเป้าหมายและแผนการประกันคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมายอยู่ตลอดเวลา และเพื่อให้เป็นไปตามสาระ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 สถานศึกษาควรดำเนินการให้ครอบคลุมแนวทางหลักดังต่อไปนี้

1. การสถานศึกษาจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นประจำทุกปี โดยควรเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2543

2. ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการบริหารการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องอันประกอบไปด้วย การวางแผนดำเนินการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินการ โดยสถานศึกษาต้องจัดแผนพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องความกับความมุ่งหมายและหลักการตามที่กำหนด ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรฐานการศึกษาและเป้าหมาย/ปรัชญา/ธรรมนูญ สถานศึกษาที่กำหนดระยะเวลาในการดำเนินที่ชัดเจน ติดตามประเมินผลการทำงานของตนเองอย่างต่อเนื่องและนำไปประเมินมาใช้ปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

3. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในในทุกชั้นตอน ควรเน้นการประสานงาน และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองบุคลากรของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในชุมชนและเขตพื้นที่การศึกษาและภูมิภาค เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการมีให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามมาตรา 8 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

4. สถานศึกษาควรจัดทำรายงานผลการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปี การศึกษาใหม่ของทุกปี โดยแสดงผลการประเมินคุณภาพการศึกษา แนวงานหรือแผนงาน ในการ ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป แล้วเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดที่ เกี่ยวข้องตามที่กระทรวงกำหนดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ตลอดจนสาธารณชน โดยจัดทำรายงานโดยสรุปปิดประกาศไว้ที่สถานศึกษา แจงให้ผู้ปกครองและ เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รับทราบ รวมทั้งมีรายละเอียดครบถ้วนที่พร้อมจะให้ผู้สนใจขอได้ ตลอดเวลา

2.2.2 แนวคิดตามหลักการบริหาร

ตามหลักการบริหารนั้น การประกันคุณภาพภายใน เป็นกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพให้ขึ้นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ หลักการและ กระบวนการบริหารดังกล่าวเป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จอยู่เสมอ เพื่อให้การ ทำงานได้ผลและมีคุณภาพดี

ในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมและบริการก็มีการใช้กระบวนการนี้ในการบริการลูกค้า สามารถขายได้และมีกำไร

สำหรับการศึกษานั้น ไม่เหมือนธุรกิจ เพราะการศึกษาไม่ได้หวังกำไรเป็นตัวเงินแต่ผลที่ ได้เป็นคุณภาพในด้านต่างๆของคน อย่างไรก็ตามกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทาง การศึกษาก็สามารถนำแนวคิดและกระบวนการข้างต้นมาใช้ โดยปรับให้เหมาะสมกับ กระบวนการพัฒนาศึกษาซึ่งเป็นการพัฒนาคน

การที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้ดีมีคุณภาพ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพนั้น เปรียบเสมือน การสร้างบ้าน โดยคนในบ้านต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าต้องการบ้านนั้นเพื่อประโยชน์อะไร แล้วจึง ออกแปลน ในระหว่างการก่อสร้างก็ต้องตรวจสอบว่าตรงกับแปลนหรือไม่วัสดุที่ใช้เป็นไปตาม ข้อกำหนดหรือไม่ มีความมั่นคงเพียงใดระบบน้ำ ไฟเป็นอย่างไรถ้าพบสิ่งใดเป็นข้อบกพร่องก็ ปรับปรุงแก้ไขได้ทุกชั้นตอน ซึ่งจะทำให้บ้านที่ก่อสร้างขึ้นมามีความแข็งแรง

กระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษาเหมือนกับการสร้างบ้าน เพียงแต่การสร้างบ้านนั้น ต้องเป็นสถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาดำเนินการ และเมื่อสร้างเสร็จแล้วก็เสร็จเลยไม่ต้องทำ

ต่อ แต่กระบวนการสร้างคนนั้นผู้ที่เป็นสถาปนิก คือ ครู และผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคคลภายในจะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน จะต้องช่วยกันและช่วยวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอะไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) ที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โคนร่วมกันทำงานเป็นทีม

การปรับปรุงคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลกรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในขั้นตอนการมีบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้นๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ

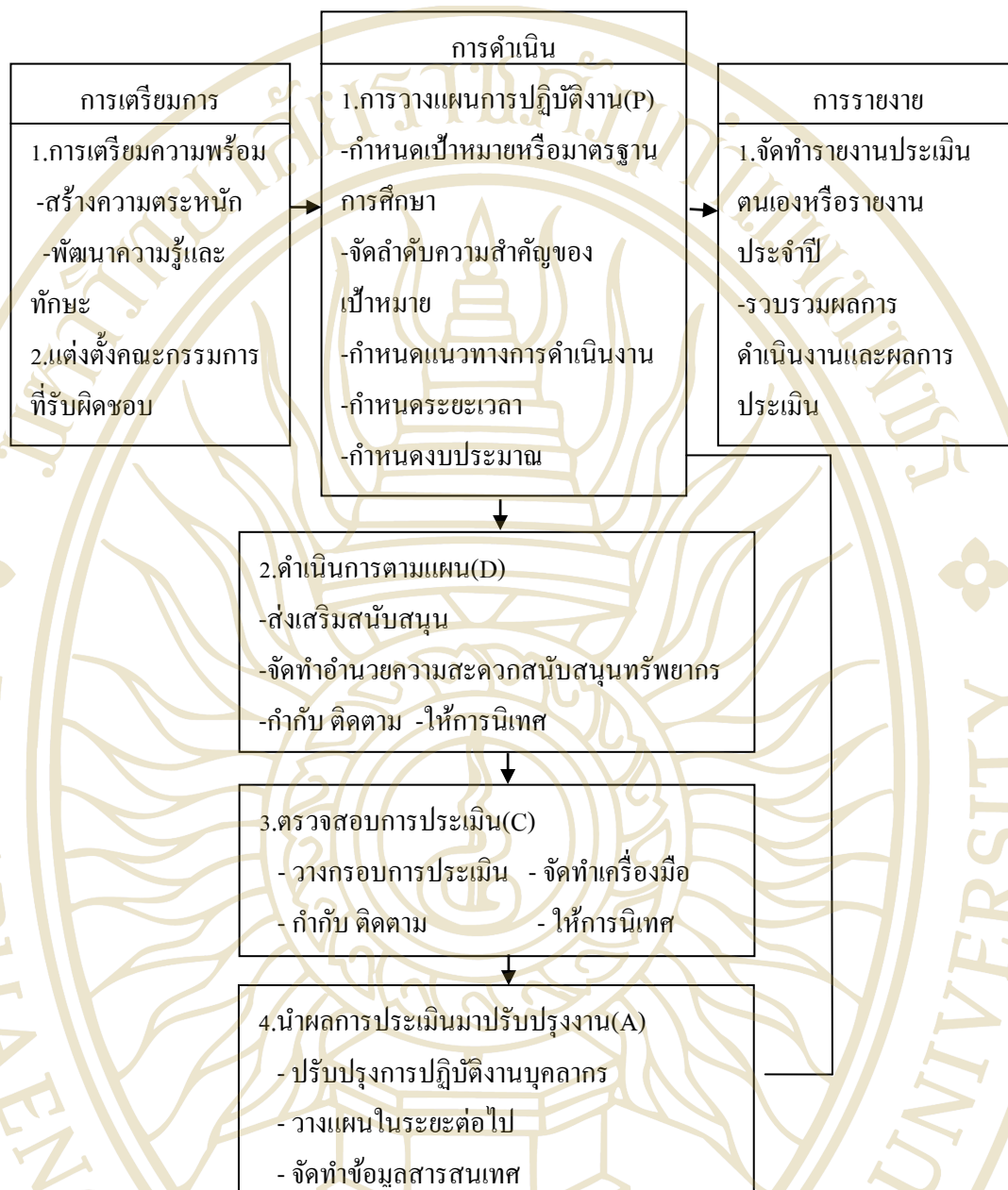
สรุปได้ว่า แนวคิดการทำงานที่เป็นระบบเช่นนี้ จะช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในสถานศึกษา เกิดความรู้สึกว่าเป็นงานปกติเป็นการมองตนเอง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลที่มีนัยเป็นจริง พร้อมเสนอต่อการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

2.3. ขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารอย่างมีคุณภาพ หรือวงจร PDCA ที่ผู้บริหารทราบกันดีอยู่แล้ว การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ และจะต้องไม่แตกแยกจากการทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะเป็นระบบที่ผสมอยู่ในกระบวนการบริหารและการศึกษาของสถานศึกษา ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั่นเอง (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 20-21)

ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยในสถานศึกษานำร่อง ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริมสนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีมบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอกในสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยคำนึงถึงเงื่อนไขข้างต้น ควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้ และผู้ที่เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติร่วมกันตรวจสอบและร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด ดังที่เสนอภาพที่ 3

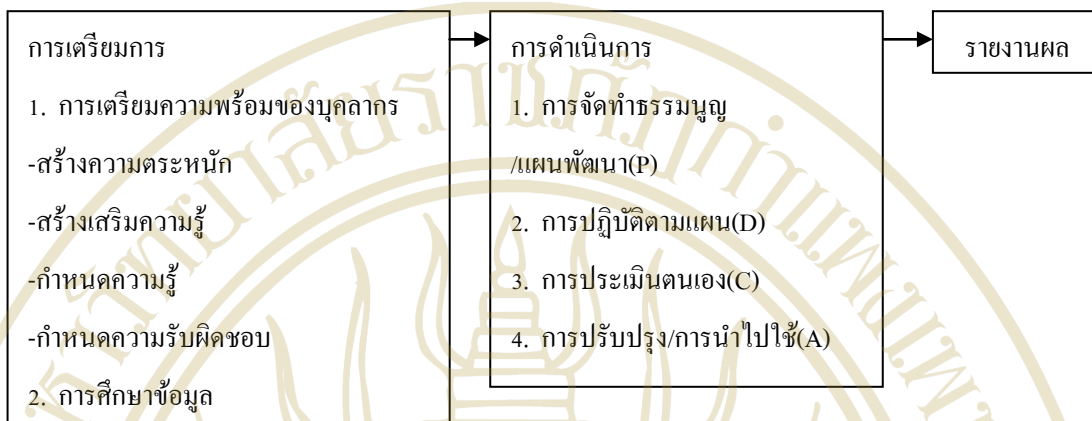

ภาพที่ 3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

ที่มา : (สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า

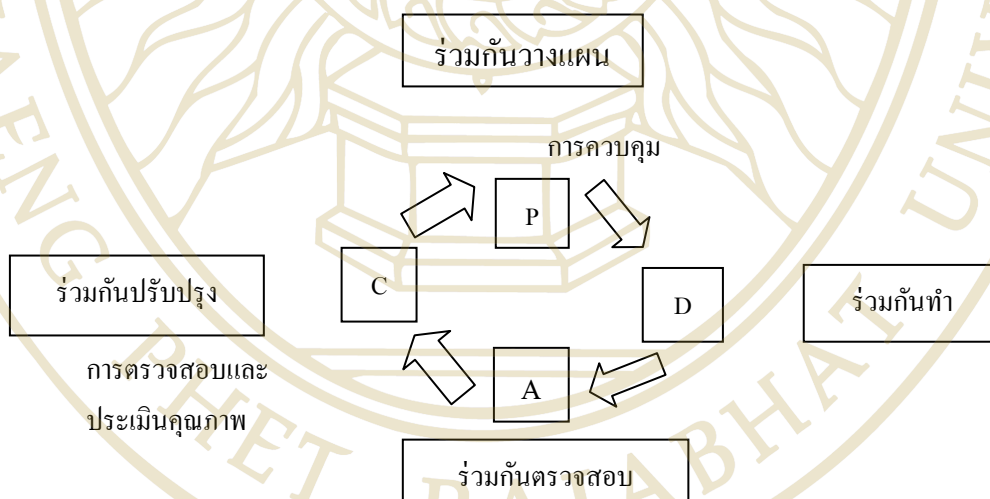
23)

วันทนา วงศ์ศิลปะภิรมย์ และคนอื่นๆ (2545, หน้า 30) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินการประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เสนอแผนภูมิได้ ดังนี้

ภาพที่ 4 แสดงขั้นตอนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ที่มา : (วันทยา วงศ์ศิลปะภิรมย์ และคนอื่นๆ, 2545, หน้า 30)

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพและแนวคิดตามหลักการ
บริหารถ้าพิจารณาแนวคิดที่เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพที่ประกอบด้วย การควบคุมและการ
ตรวจสอบคุณภาพกับหลักการบริหารที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย
การวางแผน (Plan) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (Do) ร่วมกันตรวจสอบ (Check) และร่วมกันปรับปรุง
(Action) จะเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน ดังนี้

ภาพที่ 5 แสดงกระบวนการบริหาร โดยควบคุมคุณภาพ
ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 10)

จากแผนภาพข้างต้น การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพคือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผน และดำเนินการตามแผนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือ การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันตรวจสอบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ ให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้วหน่วยงานในเขตพื้นที่และ ต้นสังกัดก็เข้ามา ช่วยติดตามและประเมินผลคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีความอุ่นใจ และเกิดความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 10)

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารอย่างมีคุณภาพ PDCA จะควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบงานประกันคุณภาพภายใน ต้องเริ่มต้นจากการร่วมกันวางแผน กำหนดงานที่ทำ หาผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบงานและปรับปรุงงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องตามมาตรฐานตัวชี้วัดของงานประกันคุณภาพภายในและภายนอก

2.4 กระบวนการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความมั่นใจ ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคมจึงได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาครั้งนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544, หน้า 15) กำหนดไว้มี 3 ประการ ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control) คือ กระบวนการหรือแนวทางปฏิบัติ ที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิต และกระบวนการ

1.2 การพัฒนาบัณฑิตทางการศึกษาได้เข้าสู่ระบบมาตรฐาน ประกอบด้วย การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารทางการศึกษา และสนับสนุนปัจจัยที่การจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา (Quality Audit and Intervention) คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อนปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน และการจัดทำรายงานของโรงเรียน ต่อประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบโรงเรียน (Internal Audit) ความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายนอก

2.2 การติดตามและตรวจสอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (External Audit)

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (Quality Intervention)

3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) คือ กระบวนการตรวจสอบคุณภาพ การศึกษามาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา (Review)

3.2 การประเมินผลเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Total Quality Education)

การดำเนินงานทั้ง 3 ประการเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน กระบวนการแทรกแซงคุณภาพทางการศึกษา และกิจกรรมการประเมินกิจกรรมคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ(2542, หน้า 85) เสนอเส้นทางสู่การรับรองคุณภาพมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยการศึกษาและการเตรียมการ, การวางแผนประกันคุณภาพ, การนำแผนประกันคุณภาพไปใช้, การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ, การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพ, การเตรียมรับประเมิน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 85) กล่าวถึง พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษาว่า จัดให้เป็นระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทุกระดับ

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2542, หน้า 149-150) กล่าวถึง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในหมวด 6 เรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาว่าจัดให้มี ระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยให้ ครอบคลุมถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งผลให้การศึกษาามีคุณภาพ ได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้ ครู และบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการบริหารจัดการ

วรภัทร ภูเจริญ (2541, หน้า 16) กล่าวว่า ในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพของโรงเรียน จะบรรลุได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียน คือ ผู้บริหาร และครู เป็นหลัก โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีระบบที่เหมาะสมเข้ามาควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรใน องค์กรของตน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับความต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพ

และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ระบบที่เหมาะสมดังกล่าว เรียกว่า ระบบการประกันคุณภาพ การศึกษานั้นเอง

เหตุที่การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษานั้น เนื่องจากการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่เน้น ปฏิบัติจริง ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการทำงาน (Process) ไม่ได้เน้นที่ผลผลิต (Output) แต่เพียงปัจจัยเดียวอย่างอดีตที่เน้นควบคุมคุณภาพ คือการตรวจสอบผลลัพธ์มากกว่าการ ตรวจสอบองค์ประกอบอื่น ด้วยเหตุนี้ ถ้าควบคุมให้ปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการทำงาน ไม่ แปรปรวนแล้ว ผลลัพธ์ย่อมไม่แปรปรวนไปด้วย โดยเน้นให้ได้ผลลัพธ์แปรปรวนไปจากลูกค้า ต้องการให้น้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อารุง จันทวานิชและไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2552, หน้า 4) ที่กล่าวว่า แนวคิดในเรื่องคุณภาพการศึกษาแต่เดิมมัก หมายถึง การประเมิน ผลผลิต (Output of Education) ทางการศึกษามากกว่ากระบวนการและมักเน้นการวัดด้วยวิธีการเชิงปริมาณ จึงมีคำถามเกิดขึ้นว่า ตัววัดเชิงปริมาณเหล่านั้นเพียงพอหรือไม่ที่ใช้อธิบายความผันแปรต่างๆ ที่ เกิดขึ้นในผลผลิตทางการศึกษานั้น โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขทางการศึกษา ที่เกิดขึ้นใน ห้องเรียนและในโรงเรียน

สรุปจากแนวคิดข้างต้นการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การประกันคุณภาพ การศึกษามี 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบ การสร้างมาตรฐานคุณภาพและการ ประเมินคุณภาพ

3. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบหลักเกณฑ์และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ปฐมวัย ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 โดยมีสาระดังนี้ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาเป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การกำกับดูแล และสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อแสดงความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานหลักวิชา ข้อมูลพื้นฐานที่ตรวจสอบ ได้มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้าน การศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ได้กำหนด ในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพร้อมทั้งทดลอง ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกับเขตการศึกษาจังหวัดและสถานศึก

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด โดยผ่านการรับฟังความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการทุกสังกัดและนำเสนอคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาและคุณภาพการบริหารคุณภาพและวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นชอบแล้วกระทรวงศึกษาธิการจึง กำหนดระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

3.1 ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจาก สถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ และความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐาน การศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพระบบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย การจัดระบบการบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐาน คุณภาพการศึกษา การทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษาการรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปี การผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3.2 หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2.1 ให้สถานศึกษาจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2.2 ให้สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้

3.2.2.1 กำกับติดตามและให้ความเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2.2.2 กำกับติดตามและให้ความเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2.2.3 เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน และ รายงานคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2.3 ให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศที่มีข้อมูลอย่างเพียงพอต่อการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2.4 ให้สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน สถานศึกษา และท้องถิ่น และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2.5 ให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยคำนึงถึงหลักและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

3.2.5.1 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

3.2.5.2 กำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ เป้าหมายและสภาพความสำเร็จของการพัฒนาไว้อย่างต่อเนื่องชัดเจนและเป็นรูปธรรม

3.2.5.3 กำหนดวิธีการดำเนินงานที่มีหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ให้ครอบคลุมการพัฒนาด้านการประสบการณ์เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริม การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากรและการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2.5.4 กำหนดแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการ

3.2.5.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรทางการศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.5.6 กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางให้บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

3.2.5.7 กำหนดการจัดงบประมาณ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.6 ให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้ง มีการกำกับติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ให้คณะบุคคลตามข้อ 3.2.2.3 ดำเนินการตรวจสอบทบทวนและรายงานการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

สำหรับการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม อาทิเช่น การสังเกตพฤติกรรมและกระบวนการทำงานกระบวนการจัดเตรียมการเรียนการสอน การสอบถาม การสัมภาษณ์ การพิจารณาหลักฐานร่องรอยการปฏิบัติงาน ตัวอย่างงาน และแฟ้มสะสมงาน ตลอดจนการใช้แบบสำรวจ แบบทดสอบ และแบบวัดมาตรฐาน เป็นต้น

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สถานศึกษาจัดการ

เรียนที่คนในทุกระดับช่วงที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์
 ในวิชาแกนกลาง และคุณลักษณะที่สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐานให้สถานศึกษาจัดทำรายงาน
 คุณภาพการศึกษาประจำปี โดยระบุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพ
 การศึกษาของสถานศึกษา พร้อมหลักฐานข้อมูล และผลการประเมินสัมฤทธิ์ตามข้อ 2.8 เสนอต่อ
 หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อสาธารณชน

3.2.7 ให้หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัดส่งเสริมสนับสนุน
 และร่วมดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

3.2.7.1 ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3.2.7.2 จัดให้มีการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการ
 เรียนรู้ในวิชาแกนหลักของสถานศึกษาร่วมกันเป็นรายปี/รายภาค

3.2.7.3 จัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ในวิชาแกนหลัก และคุณลักษณะที่
 สำคัญด้วยเครื่องมือมาตรฐาน

3.2.8 ให้หน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัด ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ
 สถานศึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกสามปี และรายงานผลให้สถานศึกษาและหน่วยงาน

3.2.9 ให้หน่วยงานต้นสังกัดศึกษา วิเคราะห์วิจัยและเผยแพร่วัตกรรมเกี่ยวกับ
 รูปแบบและเทคนิควิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องรวมทั้งกำกับ
 สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามประเมินผลและผลงประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพ
 การศึกษาภายในสถานศึกษาด้วย

สรุปได้ว่าระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประกอบด้วย การจัดระบบการ
 บริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา การทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การ
 ประเมินคุณภาพการศึกษาการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การผลงระบบการประกันคุณภาพ
 การศึกษา

3.3 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาประกอบด้วย 8 ขั้นตอน ได้แก่
 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา การจัดทำแผนคุณภาพ
 การศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
 การประเมินคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพ
 การศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีและการผลงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3.3.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

ความหมายของสารสนเทศ

ไพโรจน์ คชชา (3538, หน้า 3) สารสนเทศ (Information) คือ ข้อมูลต่างๆที่ได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงหรือมีการกระทำประมวลผลหรือวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กัน มีความหมายหรือคุณค่าเพิ่มขึ้น หรือวัตถุประสงค์ของการใช้อย่างใดอย่างหนึ่งได้ทันที

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 19) ได้ให้ความหมายของสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ได้ผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีต่างๆจนอยู่ในรูปแบบที่มีความหมายสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือการนำไปใช้ในเรื่องต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

รุ่งรังสี วิบูลชัย และเพชรมณี วิริยะสืบพงษ์ (2545, หน้า 170) กล่าวว่า สารสนเทศ หมายถึง ข่าวสารที่ได้จากการนำข้อมูลดิบ (Row Data) มาคำนวณทางสถิติหรือประมวลผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งข่าวสารที่ออกมาจะอยู่ในรูปที่สามารถนำออกมาใช้งานได้ทันที

ประทีป เมธาคุณวุฒิ และ สฤณีพงษ์ลิ้มปิ่นเจิว (2545, หน้า 17) กล่าวว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่จัดระบบแล้ว หรือผ่านกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลแล้วอยู่ในรูปที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์หรือใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ทันทีตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สุทธีวรรณ ดันดีจนาวงศ์ (2550, หน้า 170) ได้ให้ความหมายของสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ผ่านการจัดกระทำโดยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อความเข้าใจความต้องการของผู้ใช้ซึ่งลักษณะของสารสนเทศจะเน้นจากการรวบรวมข้อมูลหลายอย่างที่เกี่ยวเนื่องกัน

สรุปได้ว่า สารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่ได้สามารถผ่านการประมวลผลหรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีการต่างๆ จนอยู่ในรูปแบบที่มีความหมาย สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือนำไปใช้ในเรื่องต่างๆ ได้ตามวัตถุประสงค์

การดำเนินงานการจัดระบบสารสนเทศได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้
กรมสามัญศึกษา (2542, หน้า 34-36) ได้กล่าวว่า ระบบสารสนเทศเพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษามีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การวางแผนพัฒนาระบบสารสนเทศ
2. การออกแบบสารสนเทศ
3. การปฏิบัติตามระบบสารสนเทศ
4. การกำกับติดตามและประมวลผล

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 22-33) ได้กล่าวว่า การจัดกระบวนการจัดระบบสารสนเทศมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การประมวลผลข้อมูล
4. การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ
5. การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 14) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดข้อมูลเพื่อการจัดเก็บ
2. การระบุแหล่งข้อมูลและวิธีการจัดเก็บ
3. การกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูล
4. การจัดเก็บข้อมูล

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 107) กล่าวว่า การดำเนินการจัดระบบบริหารสารสนเทศที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพ สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. การจัดโครงสร้างการบริหารงานให้เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงสภาพทั่วไปของสถานศึกษาและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ทุกฝ่ายต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบโครงสร้างเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยพัฒนาบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้มีความสำคัญ และมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพและคุณภาพภายนอก
2. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาซึ่งในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และทำการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคคลภายในสถานศึกษา ทุกคนรวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภายนอกสถานศึกษา และทำการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรภายในสถานศึกษาโดยคณะกรรมการนี้มีหน้าที่กำหนดแนวทางและวิธีการดำเนินการช่วยเหลือสนับสนุนให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปอย่างมีระบบต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีหน้าที่เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวนและรายงานคุณภาพการศึกษา

3. การวางแผนและจัดทำข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษาให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพียงพอสอดคล้องกับภารกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน ทั้ง ข้อมูลเชิงกายภาพ และเชิงคุณภาพ

1) กำหนดความต้องการร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่ามีข้อมูลใดบ้าง ที่จำเป็นต้องใช้ในสถานศึกษา

2) วางแผนการเก็บข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะผู้สอนร่วมกันวางแผนการ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยระบุลักษณะของข้อมูล วิธีการ และเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและ แหล่งข้อมูล

3) จัดหาหรือสร้างเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูล

4) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยคำนึงถึงความถูกต้องเป็นปัจจุบันของข้อมูล

5) วิเคราะห์ข้อมูลและเก็บรักษาข้อมูลที่จัดเก็บมา โดยจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ใช้ได้สะดวกและนำไปใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์

6) การปรับปรุงและพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ

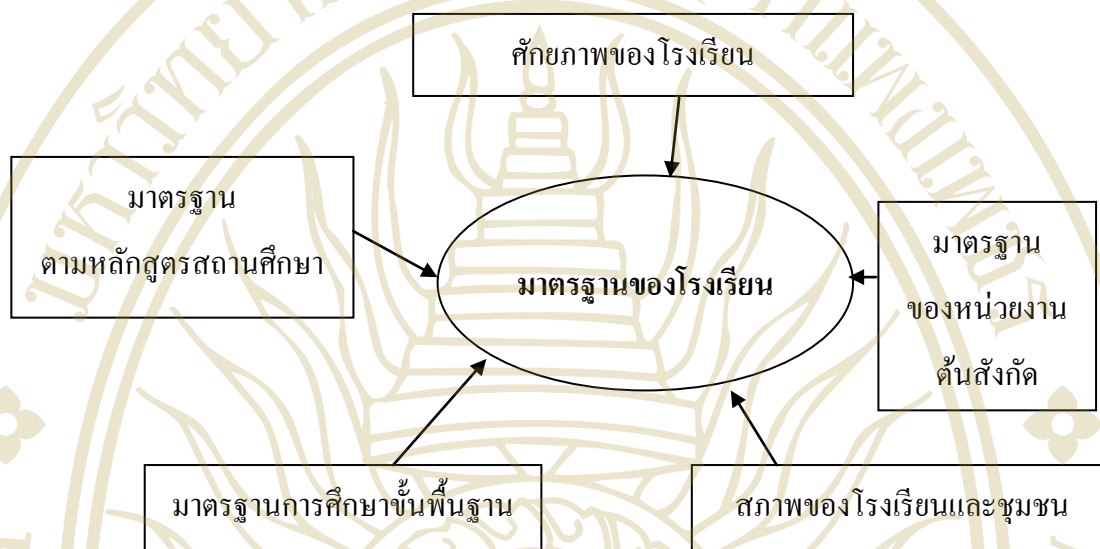
จากแนวคิดนักวิชาการที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ หมายถึง การจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานภายในสถานศึกษาที่เอื้อและสอดคล้องกับศักยภาพ ของสถานศึกษาและการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศภายในสถานศึกษาที่ถูกต้องเพียงพอและเป็น ปัจจุบันเหมาะสมกับภารกิจในการประกันคุณภาพการศึกษา

3.3.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา

กรมวิชาการ (2542, หน้า 17) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญที่จะช่วยทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยสถานศึกษาต้อง กำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา แห่งชาติ แล้วดำเนินการจัดการศึกษาให้สามารถสร้างความมั่นใจว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตาม มาตรฐานที่กำหนดไว้

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา แห่งชาติ (2546, หน้า 108) กล่าวว่า สถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเพื่อ เป็นเป้าหมายสูงสุดในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาอาจทำการวิเคราะห์หรือ สังเคราะห์จากมาตรฐานการศึกษาหลายหน่วยงาน เช่น มาตรฐานสาระการเรียนรู้หลักสูตร สถานศึกษามาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด และมาตรฐานการศึกษาจากหลายหน่วยงาน เช่น มาตรฐานสาระการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษามาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด และมาตรฐาน การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือสถานศึกษาอาจทำการพัฒนามาตรฐานขึ้นมาใหม่เป็นของ

ตนเองก็ได้ โดยมุ่งเน้นให้มาตรฐานสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนและชุมชน และศักยภาพของโรงเรียนดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 6 แสดงการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 19-21)

วันทยา วงศ์ศิลป์ประิรมย์ และคนอื่นๆ (2545, หน้า 19-21) ได้กล่าวถึง การจัดทำมาตรฐานการศึกษาไว้ว่ามาตรฐานการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและประกันคุณภาพทางการศึกษา

มาตรฐานนิยมจัดกลุ่มมาตรฐานตามแนวคิดเชิงระบบและมีตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งบอกสภาพหรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐานสามารถสร้างได้ 2 วิธี คือ วิธีแรกเป็นการจัดกลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับสถานะที่ต้องการจะแสดง โดยยึดหลักเหตุผลทางทฤษฎีแล้งสังเคราะห์ตัวแปรขึ้นเป็นตัวบ่งชี้ ส่วนอีกวิธีหนึ่งเป็นการสร้างตัวบ่งชี้โดยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำมาวิเคราะห์แล้วจัดกลุ่มตัวแปร โดยใช้วิธีการทางสถิติ โดยทั่วไปจะกำหนดระดับคุณภาพของตัวบ่งชี้โดยอาศัยความหมายของแต่ละระดับคุณภาพไว้ด้วย เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการประเมินและการตัดสินใจแต่หลายแห่งไม่นิยมกำหนดระดับคุณภาพของตัวบ่งชี้ เพื่อสามารถไปใช้ได้อย่างยืดหยุ่นตามข้อจำกัดในแต่ละบริบท

รูปแบบการพัฒนามาตรฐานมีหลายรูปแบบแล้วแต่ความเชื่อ ซึ่งนำไปสู่การกำหนดตัวบ่งชี้หลัก รูปแบบที่ใช้กันมี 7 รูปแบบ

ตารางที่ 3 แสดงรูปแบบการพัฒนามาตรฐาน

รูปแบบ	ความเชื่อ
1. รูปแบบที่เน้นเป้าหมาย (Goal Model)	โรงเรียนที่มีคุณภาพคือโรงเรียนที่สามารถทำให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด
2. รูปแบบที่เน้นปัจจัย (Resources-Input Model)	ถ้าขาดปัจจัยที่หายากและมีคุณค่าตามความต้องการของโรงเรียนแล้ว จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพสูงขึ้น
3. รูปแบบที่ต้องการเน้นกระบวนการ (Process Model)	คุณภาพของกระบวนการในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบหลักที่ผลต่อคุณภาพนักเรียนที่มีคุณภาพจึงต้องมีการปฏิบัติงานภายใน โรงเรียนอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
4. รูปแบบที่เน้นความพึงพอใจ (Satisfaction Model)	ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพ โรงเรียน
5.(Legitimacy Model)	กับชุมชน เป็นที่ยอมรับ
6.รูปแบบที่สนใจการไม่มี ประสิทธิภาพของโรงเรียน (Ineffectiveness Model)	การวิเคราะห์และระบุถึงเกณฑ์ที่ว่าด้วยการไม่มีประสิทธิภาพภายในของโรงเรียน เป็นวิธีการที่ดีในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาโรงเรียน
7. รูปแบบที่เน้นองค์การแห่งการ เรียนรู้ (Learning Organizational Model)	ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาอุปสรรคที่มีอยู่เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ดังนั้นโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพได้ต่อเมื่อโรงเรียนสามารถสนองต่อสภาพเศรษฐกิจสังคม

กรมวิชาการ (2540, หน้า 1) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาว่า หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสิ่งนั้นๆแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. มาตรฐานด้านการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง คน อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยีที่จำเป็นต้องมี ต้องใช้เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบ วิธีการ เทคโนโลยีเชิงระบบ ที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2545, หน้า 70) ได้กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และ มาตรฐานที่ต้องการให้การเกิดในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักการในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล การประกันคุณภาพทางการศึกษา ทฤษฎีและนักวิชาการหลายท่านได้มีทัศนะการพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกัน สรุปได้ว่า การพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา เป็นการจัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาเพื่อ ใช้หลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและ ประกันคุณภาพทางการศึกษา

3.3.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 22) กล่าวถึง การวางแผนพัฒนา โรงเรียน ไว้ว่าการวางแผนพัฒนาโรงเรียนมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนของโรงเรียน ประกอบด้วยผู้แทนท้องถิ่น ชุมชน และบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา
- 2) นำนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนมากำหนดเป็นนโยบาย และ เป้าหมายของแผน
- 3) กำหนดวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และกิจกรรมที่จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งดัชนีชี้ความสำเร็จ โดยวิเคราะห์กำหนดในตารางกำหนดกรอบการจัดทำแผน
- 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และ กิจกรรมดำเนินการ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายและกิจกรรม
- 5) กำหนดกลุ่มกิจกรรมเป็นโครงการ กำหนดกลุ่มโครงการเป็นแผนงานแล้ว กำหนดกรอบแนวคิดโครงการแต่ละโครงการ
- 6) นำรายละเอียดจากข้อ 2 ข้อ 3 และ 5 กำหนดเป็นแผนพัฒนาโรงเรียน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 50) กล่าวถึง ขั้นตอนการวางแผน อย่างมียุทธศาสตร์และการดำเนินงานตามแผนในระดับโรงเรียนไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลขั้นพื้นฐานเพื่อการวางแผน ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูล 4 กลุ่มด้วยกัน คือ

1.1 การศึกษาแนวโน้มการพัฒนา เป็นการศึกษาข้อมูลทางสภาพเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

1.2 การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา เช่น นโยบายการจัดการศึกษา นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรูปแบบการบริหาร การศึกษา และปัจจัยอื่นๆ เป็นต้น จากการศึกษานี้จะทำให้ทราบแนวทางหรือข้อจำกัดในการ ดำเนินงานของโรงเรียน

1.3 การศึกษาหรือสำรวจความต้องการของผู้รับบริการในชุมชนที่โรงเรียน ตั้งอยู่ ได้แก่ นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน ว่ามีความต้องการเรื่องอะไร อย่างไร เพื่อนำไป กำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการชุมชน

1.4 การศึกษาศักยภาพหรือจุดเด่น จุดด้อยของ โรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าจะเลือกวิธีการปฏิบัติอย่างไรในการพัฒนาจึงจะประสบผลสำเร็จ

2. การสร้างภาพตลอดแนว ซึ่งประกอบด้วย

2.1 การกำหนดเป้าหมายของแผน

2.2 การกำหนดองค์ประกอบของแผน

2.3 การกำหนดแนวปฏิบัติ

2.4 การกำหนด/โครงการต่างๆที่ดำเนินงาน

3. การลงมือปฏิบัติตามแผน พร้อมกับการควบคุมและติดตาม

4. การประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไข

5. การสรุปผลงาน การให้บริการและเผยแพร่เอกสาร

ขั้นตอน 1 และ 2 อยู่ในขั้นของการวางแผนอย่างมีกลยุทธ์ ส่วนขั้นตอนที่ 3 เป็นการลงมือปฏิบัติงาน และขั้นตอน 4 และ 5 เป็นขั้นตอนของการติดตาม และประเมินผล

สมศักดิ์ สินธุระเวชณ์ (2541, หน้า 27-24) ได้กล่าวว่า ธรรมนูญโรงเรียน (School Charter) หรือแผนพัฒนาคุณภาพคุณภาพการศึกษา คือ ข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองชุมชน คณะกรรมการ โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนภายในระยะเวลาที่กำหนดและโรงเรียนควนขันตอนการวางแผนยุทธศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาความต้องการของชุมชน

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์สภาพของโรงเรียน

ขั้นที่ 3 กำหนดวิสัยทัศน์

ขั้นที่ 4 กำหนดภารกิจ

ขั้นที่ 5-6 กำหนดยุทธศาสตร์

ขั้นที่ 7 จัดทำแผนงาน/โครงการ

ขั้นที่ 8 กำหนดวิธีการประเมิน

กรมวิชาการ (2542, หน้า 20-21) กล่าวว่า การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาเป็นข้อตกลงที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรร่วมกันระหว่างสถานศึกษา กับชุมชนเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา กับชุมชน เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

ชุมชนที่จะเป็นผู้ทำความเข้าใจความตกลงกับสถานศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งจากสถานศึกษา อันประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้ปกครอง
2. ผู้บริหาร
3. ประชาชน/ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น
4. ข้าราชการ (ซึ่งไม่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ)

การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษามีแนวทางการจัดทำดังนี้

1. ศึกษา/ทบทวน สภาพปัจจุบันจากข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาเกี่ยวกับ
  - 1.1 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา
  - 1.2 ข้อมูลย้อนกลับจากการปฏิบัติที่ผ่านมา
  - 1.3 ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน นโยบาย

กฎระเบียบแนวปฏิบัติ แนวโน้มการพัฒนา ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา

2. จัดธรรมนูญสถานศึกษาในช่วงเวลาที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบด้วยหัวข้อสำคัญดังนี้

- 2.1 ภาพรวมของสถานศึกษา
- 2.2 เป้าหมายของสถานศึกษา
- 2.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- 2.4 บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา
- 2.5 บทบาทหน้าที่ของผู้เรียน
- 2.6 แผนงบประมาณ
- 2.7 แผนการกำกับ ตรวจสอบ และรายงาน

3. เสนอคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะผู้บริหารสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

4. ประกาศใช้ธรรมนูญสถานศึกษา

คำริ บุญชู (2545, หน้า 52-57) ได้ให้ความหมาย ของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง แผนแม่บทในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่เกิดจากการวางแผนและพันธะสัญญาร่วมกัน ระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3-5 ปี

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของสถานศึกษาถือเป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆ จากแผนระยะยาวดังกล่าวสถานศึกษาต้องนำเอายุทธศาสตร์และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละปีและความต้องการจำเป็นตลอดจนนโยบายในปีนั้นๆ มากำหนดและวางแผนเพื่อจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปีซึ่งเป็นแผนระยะสั้นภายใน 1 ปี ว่าสถานศึกษาเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใดบ้างและดำเนินโดยวิธีใด

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ความสำคัญของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีได้อยู่ในรูปแบบหรือขนาดของรูปเล่มหากแต่อยู่ที่สาระสำคัญที่บ่งบอกถึงเจตนารมณ์และความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย กับเน้นกระบวนการในการจัดทำที่ฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาสาระโดยเฉพาะในส่วนที่เป็นความต้องการของท้องถิ่นอันจะทำให้สถานศึกษา มีแผนคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจน สนองนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐและความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา มีขั้นตอนสำคัญ

4 ขั้นตอน

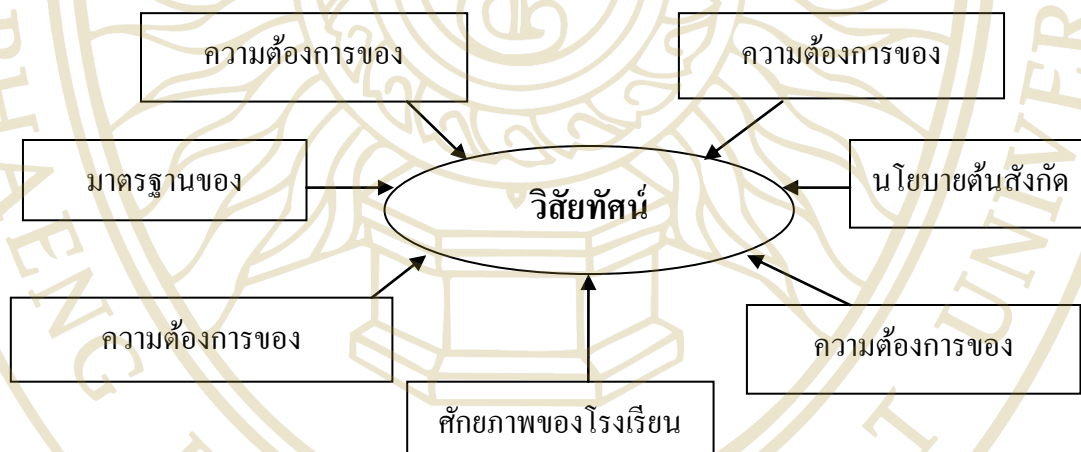
1. ขั้นตอนการจัดทำสถานศึกษาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน จากนั้นจึงสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คณะกรรมการจัดทำและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งศึกษาข้อมูลของชุมชนในท้องถิ่นและศึกษานโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดด้วย
2. ขั้นตอนจัดทำขั้นนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการจากกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อนำมาเขียนเนื้อหาสาระและองค์ประกอบ

3. ขันนำไปสู่การปฏิบัติขั้นนี้เป็นขั้นสำคัญ เพราะจะเป็นขั้นที่ทำให้การพัฒนาการศึกษาได้ดำเนินการตาม โครงการงานการและกิจกรรมที่กำหนดไว้ โดยแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี

4. ขั้นปรับปรุงแก้ไขเมื่อใช้แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปสักระยะหนึ่งควรมีการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป โดยจะต้องระดมความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่นเดียวกับการจัดทำในขั้นตอนแรก

สำนักงานนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 108-109) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์หรือคาคหวัง ของสถานศึกษาซึ่งเป็นสภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นตาดการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามแผนระยะยาวโดยคำนึงถึงความต้องการหรือความคาคหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ซึ่ง ได้แก่ผู้บริหาร นักเรียนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและที่สำคัญต้องสอดคล้องกับศักยภาพของสถานศึกษา ดังภาพที่ 7

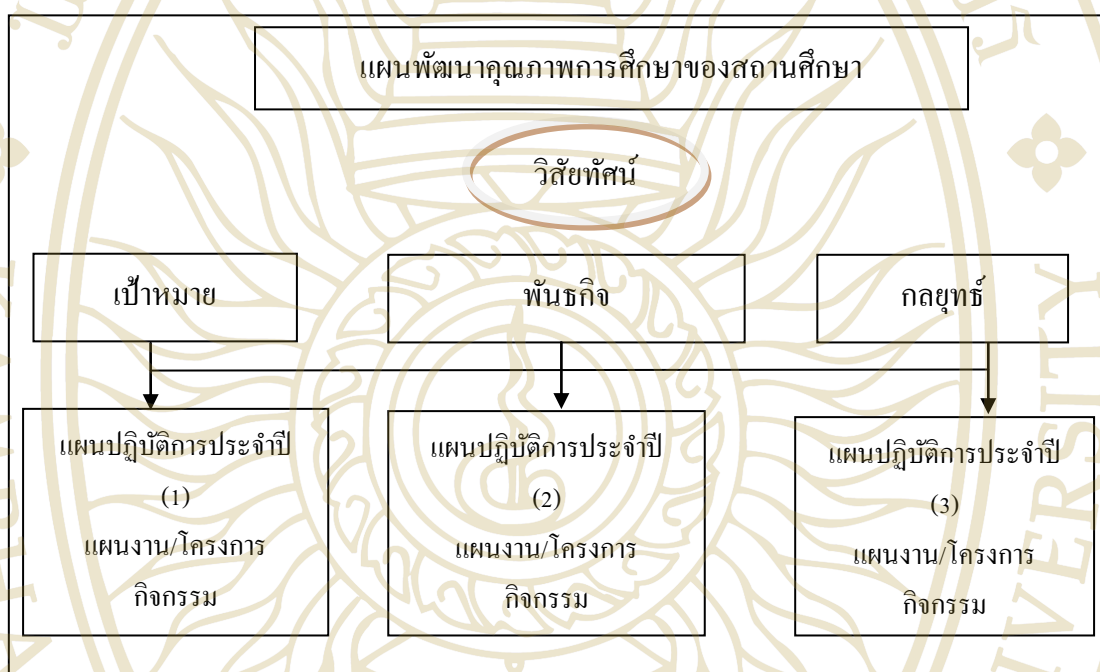

ภาพที่ 7 แสดงการจัดวิสัยทัศน์ของทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ที่มี : (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 108-109)

2. เมื่อสถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์หรือความคาคหวังแล้ว จึงร่วมกันกำหนดสิ่งที่กำหนดต้องการกระทำเพื่อให้เกิดผลตามวิสัยทัศน์/ความคาคหวังที่ร่วมกันตั้งใจซึ่งได้แก่ภารกิจ/พันธกิจของสถานศึกษานั้นเอง ทั้งนี้ในแต่ละภารกิจนั้นจำเป็นต้องมีเป้าหมายปลายทางในการ

พัฒนา และมีการกำหนดเทคนิควิธีการที่จะทำให้ภารกิจบรรลุเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ ยุทธศาสตร์
วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงาน/โครงการร่วมงาน/กิจกรรมที่สถานศึกษา
ดำเนินการจัดทำดำเนินงานในแต่ละปีมาจัดเป็นแผนระยะสั้นที่เรียกว่า แผนปฏิบัติการประจำปี การ
จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งระยะยาวและระยะสั้นนั้น จะต้องมิตัวแทนของผู้ที่มีส่วน
ร่วมเกี่ยวข้องร่วมลงนามและรับรองแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วม
รับทราบและรับผิดชอบในการจัดการศึกษา โรงเรียนนั่นเอง สิ่งต่างๆเหล่านี้เราสามารถนำมาเขียน
ความสัมพันธ์ในลักษณะของภาพที่ 8 ได้ดังนี้

ภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ของวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ/พันธกิจ ยุทธศาสตร์ และ
แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

ที่มา : (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ, 2545, หน้า 110)

การกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมในแต่ละภารกิจ/ปีนั้น โรงเรียนต้องคำนึงถึง
ความสำคัญหรือจำเป็นเร่งด่วน รวมทั้งพิจารณาว่าสามารถตอบสนองวิสัยทัศน์หรือภารกิจได้
หรือไม่ โรงเรียนต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม อาจกำหนดเป็น
แผนระยะสั้นหรือต่อเนื่อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะสามารถตอบสนองเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ดีหรือไม่

เพียงไรที่สำคัญควรให้ครอบคลุมวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และจุดเน้นของโรงเรียนที่กำหนดไว้ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เหล่านี้ไม่ควรกำหนดไว้ให้มากเกินไปจนไม่สามารถปฏิบัติได้จริงที่สำคัญสถานศึกษาควรคำนึงถึงศักยภาพของสถานศึกษาด้วยไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคลกรในการสถานศึกษา ทรัพยากร งบประมาณ และสภาพทั่วไปของสถานศึกษา

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 67-68) กล่าวว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา(ซึ่งหมายรวมถึงธรรมนูญของสถานศึกษา) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการที่จะช่วยให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่พึงประสงค์ และเป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ เพื่อคุณภาพนักเรียนสูงขึ้นรวมทั้งตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนตามข้อกำหนด ดังนี้

1. มีการวางแผนต่อเนื่อง
2. มีการกำหนดระดับความก้าวหน้า ที่พอเพียงอย่างชัดเจน
3. มุ่งเน้นความสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียน โดยยึดแนวทาง 3 ประการ คือ
  - 3.1 ผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาการเรียนรู้
  - 3.2 วิธีการที่จะทราบว่าผู้เรียนทุกคนได้พัฒนาการเรียนรู้
  - 3.3 ดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด
4. จัดทำโดยสอดคล้องกับบริบทต่างๆ ได้แก่ นโยบายและเป้าหมายการพัฒนาชาติ ความคาดหวังของชุมชนของสถานภาพของสถานศึกษา
5. เกิดจากการร่วมคิดอย่างเป็นระบบด้วยความรอบคอบ รอบรู้ และรอบด้าน โดยใช้กระบวนการที่ก่อให้เกิดผลดังนี้
  - 5.1 การมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกฝ่าย
  - 5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
  - 5.3 การใช้ข้อมูลสภาพจริงของผู้เรียนเป็นฐาน
  - 5.4 การปฏิบัติได้ทันที โดยสรุปจุดเน้นการพัฒนายุทธศาสตร์ วิธีการ และแนวปฏิบัติที่เป็นไปได้ และสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา และลักษณะที่ดีของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่สร้างความมั่นใจแก่สถานศึกษาในการพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมาย ควรมีลักษณะสำคัญ 9 ประการดังนี้

1. องค์ประกอบต่างๆของแผนต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกันอย่างสมเหตุสมผล เป็นระบบ คือ

1.1 วิสัยทัศน์และภารกิจต้องมีความชัดเจนเป็นที่เข้าใจ และยอมรับร่วมกันจากทุกฝ่าย

1.2 การวางแผนและการออกแบบกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาต้องประสานความสัมพันธ์สอดคล้องและมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นระบบ

2. ระบบการสนับสนุนภายในสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องต้องเห็นชอบกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และให้ความสนับสนุนความร่วมมืออย่างจริงจังในการนำแผนสู่การปฏิบัติ

3. เป้าหมายวัตถุประสงค์และตัวบ่งชี้ที่กำหนดขึ้นต้องเป็นสิ่งที่สังเกตได้และวัด

4. ยุทธศาสตร์และเทคนิควิธีต่างๆ ที่ใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตลอดจนการบริหารจัดการ ต้องตั้งอยู่บนรากฐานทางทฤษฎี หรือหลักวิชาการที่ถูกต้อง ตลอดจนทั้งมีผลการวิจัยเชิงประจักษ์สนับสนุนประสิทธิภาพและประสิทธิผล

5. ต้องกำหนดรูปแบบวิธีการพัฒนาบุคลากรจนสามารถปฏิบัติภารกิจตามแผนอย่างได้ผลดี

6. ต้องระบุแหล่งช่วยเหลือและสนับสนุนทางวิชาการอย่างชัดเจน

7. ผู้ปกครองและชุมชนต้องมีโอกาสเข้ามาส่วนร่วมและรับบทบาทสำคัญในกิจกรรมต่างๆ

8. ต้องมีการประสานสัมพันธ์และระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เช่น หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน สถาบันและมูลนิธิต่างๆ เพื่อนำมาสนับสนุนการดำเนินงานตามแผน

9. ต้องมีเครื่องมือและระบบการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมวิชาการ (2545, หน้า 5-24) ได้ให้ความหมายของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง แผนที่จัดทำเป็นระบบบนพื้นฐานข้อมูลของสถานศึกษา ประกอบด้วย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสมบูรณ์ ครอบคลุมการพัฒนาทุกกิจกรรมที่เป็นส่วนประกอบหลักของการจัดการศึกษา เป็นการยอมรับร่วมกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและมีขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังนี้

1. การเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำแผน

1.2 กำหนดบทบาทหน้าที่ของกรรมการ

- 1.3 การประสานงานความร่วมมือทางวิชาการ
- 1.4 การวางแผนทำงานของคณะกรรมการจัดทำแผน
2. การประเมินความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา
  - 2.1 การสร้างความเข้าใจวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา
  - 2.2 การจัดภาพรวมของสถานศึกษา
  - 2.3 การสำรวจความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียน
  - 2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการด้านการศึกษาของผู้เรียน และกำหนดประเด็นสำคัญของการพัฒนา
3. การวิเคราะห์ปัญหาสาเหตุและพิจารณาแนวทางแก้ไขตามประเด็นสำคัญในการพัฒนา
  - 3.1 ทบทวนประเด็นสำคัญการพัฒนา
  - 3.2 วิเคราะห์และตัดสินใจเลือกประเด็นที่จะพัฒนา
  - 3.3 เขียนเป้าหมายการพัฒนา
  - 3.4 เขียนยุทธศาสตร์การพัฒนา
4. การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี
  - 4.1 การกำหนดแผนปฏิบัติการรายปี
  - 4.2 การตรวจสอบความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายพัฒนากับแผนปฏิบัติการรายปี
5. การเขียนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
6. การนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

จากการศึกษาการทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการหลายๆ ท่าน สามารถสรุปได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำแผนแม่บทในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ที่เกิดจากการวางแผนทำพันธสัญญาร่วมกันกันระหว่าง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายในระยะเวลาที่กำหนด

3.4 การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 108-110) ได้กล่าว การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา และสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันดำเนินการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน และดำเนินกิจกรรมตามแผนงานและโครงการให้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี การควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศจากผู้บริหารหรือผู้ที่รับผิดชอบตั้งแต่เริ่ม โครงการ จนถึง สิ้นสุด แผนงาน/ โครงการ / กิจกรรม

สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2545, หน้า 22-23) กล่าวว่า การนำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติขึ้นตอนประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 4 ขั้นตอน คือ

1. สร้างการยอมรับแผน
2. มอบหมายการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ
3. ทำความเข้าใจส่วนต่างๆ ของแผน ขอเสนอรายละเอียดดังนี้

3.1 การสร้างการยอมรับแผน โดยให้บุคคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ พิจารณาแผน เพื่อให้ข้อเสนอแนะข้อคิดเห็น

3.2 การมอบหมายการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการในแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาให้ระบุมอบหมายความรับผิดชอบให้บุคคล/หน่วยงานแล้ว ฉะนั้น ควรมีการมอบหมายงานอย่างเป็นทางการ ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการในลักษณะของคำสั่ง หรือบันทึกข้อความก็ได้ เพื่อดำเนินงานที่เป็นระบบ

3.3 การทำความเข้าใจแผน ผู้ปฏิบัติควรทำความเข้าใจส่วนต่างๆ ของแผน เช่น วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา ยุทธศาสตร์วิธีการ แผนปฏิบัติการราย ปี ทำความเข้าใจในรายละเอียดในแผนให้ครบทุกขั้นตอน การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามแผน

4. การควบคุมกำกับให้เป็นตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

- 4.1 การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 4.2 จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน
- 4.3 การจัดทำผังขอบข่ายเพื่อการควบคุมกำกับ
- 4.4 การกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
- 4.5 การติดตาม ตรวจสอบ

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2546, หน้า 75-77) ได้กล่าว ในการแผนสู่การปฏิบัตินั้นจะต้องมีการสร้างการยอมรับ และพันธะผูกพันต่อแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะก่อให้เกิดการนำแผนไปสู่การปฏิบัติทั่วทั้ง สถานศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดแนวทางในการนำสู่การปฏิบัติ เป็นการสร้างความร่วมมือและ ทิศทางการนำแผนไปปฏิบัติ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างการยอมรับ

1. แบ่งกลุ่มบุคคลากรของสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นกลุ่มๆ และมอบหมายงานให้แต่ละกลุ่มได้ศึกษาฉบับร่างของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  2. สมาชิกของแต่ละกลุ่มร่วมคิด ร่วมให้ข้อคิดเห็นต่องานที่มอบหมาย
  3. ตัวแทนของแต่ละกลุ่มงานนำเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสำคัญของงานและโครงการที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษา เพื่อสร้างการยอมรับแผน
- ขั้นตอนที่ 2 การมอบหมายการปฏิบัติอย่างเป็นทางการ

1. กำหนดให้บุคคลากรของสถานศึกษารับผิดชอบในงาน โครงการ และกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพ
2. ผู้รับชอบโครงการและกิจกรรมจัดทำตารางปฏิทินปฏิบัติงานตามกิจกรรมที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพ
3. ผู้รับผิดชอบโครงการปฏิบัติตามแผนงานปฏิทินการปฏิบัติงานที่ได้ไปตามขั้นตอนที่ใดระบุไว้ในแต่ละกิจกรรม
4. ผู้รับผิดชอบโครงการนำเสนอผลปฏิบัติงานเป็นระยะๆ ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หรือเป็นรายภาคเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามผล/การรายงานผลการปฏิบัติงาน

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูช่วยกันวางแผนจัดระบบการนิเทศภายในเพื่อให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์รวมทั้งกำหนดแนวปฏิบัติของคณะนิเทศภายในโรงเรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำตารางปฏิทินการปฏิบัติ เพื่อติดตาม กำกับ ให้การดำเนินงานเป็นตามแผน
3. ผู้รับผิดชอบโครงการการรายงานผลการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง หรือรายภาคเรียน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุสำเร็จตามแผน

จากการศึกษาการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากนักวิชาการหลายๆ ท่านที่กล่าวในข้างต้น สรุปได้ว่าการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ของผู้บริหารบุคลากรภายในสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยการควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศจากผู้บริหารหรือผู้ที่รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม จนถึงสิ้นสุดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

3.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2539, หน้า 118) กล่าวถึงแนวทางประเมินในทางปฏิบัติเชิงระบบ มี 6 ขั้นตอน คือ

1. ประเมินสภาพปัญหาและความต้องการ (Needs Assessment)
2. ประเมินความเป็นไปได้ในการริเริ่มงาน (Feasibility Study)
3. ประเมินความสมบูรณ์ ความเรียบร้อยของแผน หรือโครงการ (Project Appraisal)
4. ติดตามกำกับดูแลขณะปฏิบัติงาน (Monitoring)
5. ประเมินสรุปผลการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจมีสรุปผลระหว่างทางและสรุปผลเมื่อสิ้นสุดงานหรือโครงการ (Final Evaluation)
6. ติดตามผลระยะยาว (Follow-up/Tracer Study)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 91-97) กล่าวถึงขั้นตอนการประเมินผลภายในสถานศึกษาโดยใช้ดัชนี มี 8 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แต่งตั้งคณะทำงานประเมินผลภายใน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประเมินภายใน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาดัชนีและเกณฑ์ที่จะใช้ให้แตกฉาน

ขั้นตอนที่ 4 จัดลำดับความสำคัญของดัชนีที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดโครงการ หรือแผน

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินภายใน

ขั้นตอนที่ 8 เปรียบเทียบผลการประเมินภายในกับผลการประเมิน

กรมวิชาการ (2542, หน้า 26-27) กล่าวว่า การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงาน การประเมินสภาพและผลการดำเนินงานของสถานการศึกษาและแผนพัฒนาคุณภาพที่กำหนดในธรรมนูญสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย

1. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาสำหรับนำไปเป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1) กำหนดแผนการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติงานทุกงาน/
โครงการงานของสถานศึกษา

2) มอบหมายรายงานการตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานตรวจสอบผลผลิต
และตรวจสอบผลผลิต และตรวจสอบระบบคุณภาพให้บุคลากรตามความเหมาะสมของลักษณะ
ของสิ่งที่ตรวจสอบ ดังนี้ ต้องมีคณะผู้รับผิดชอบนั้นร่วมอยู่ด้วย

3) ดำเนินการตรวจสอบตามแผนและวิธีการที่กำหนดไว้

4) เก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล สรุปการตรวจสอบและปฏิบัติการปรับปรุง
แก้ไข

5) ตรวจสอบติดตามการปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข

6) รายงานผลการตรวจสอบคณะผู้บริหารเพื่อทบทวนคุณภาพสิ้นภาพเรียนและ
สิ้นปีการศึกษา

2. การทบทวนคุณภาพการศึกษา

การทบทวนคุณภาพการศึกษา เป็นการนำผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตลอดปี
การศึกษา เพื่อการดำเนินงานของสถานศึกษาเมื่อครบช่วงเวลาของธรรมนูญสถานศึกษาเมื่อ
ครบรอบตามช่วงเวลาของธรรมนูญสถานศึกษามาประเมินว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
เพียงไร เพื่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและประสิทธิภาพของสถานศึกษาและผลการดำเนินงาน
ของสถานศึกษาข้อมูลที่ใช้ในการทบทวนคุณภาพการศึกษา มีดังนี้

1) ผลการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทั้งจากภายในและภายนอกสถานศึกษา
เกี่ยวกับผู้เรียน การดำเนินงานด้านการเรียนการสอนการจัดการและปฏิบัติงาน

2) ข้อเสนอแนะข้อสังเกต การร้องเรียนจากผู้ปกครอง ชุมชนและที่เกี่ยวข้อง
เช่น ศักยภาพบุคคล ผู้มาเยี่ยม

3) การปฏิบัติการแก้ไขที่ยังไม่สำเร็จ

4) การใช้ทรัพยากร เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่

5) ประสิทธิภาพของบุคลากร

6) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสถานศึกษา

7) เรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี)

วันทยา วงศ์ศิลปะภิรมย์ และคนอื่น ๆ (2545, หน้า 35-36) กล่าวว่า การประเมินตนเอง
คือ กระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้ควบคุมตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา โดย
มุ่งให้ทุกคนได้ประเมินการทำงานของตนเอง ในลักษณะของหารตรวจสอบที่ผู้ปฏิบัติงานเป็น
ผู้ประเมินภารกิจของตนเอง

การประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมและผลักดันให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนด ร่วมกันไว้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยข้อมูลสารสนเทศสนเทศที่ได้รับจากการประเมินตนเองจะเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับสถานศึกษาในการวางแผน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่อง บาง โครงการ/กิจกรรมอาจมีการประเมินหลายๆ ครั้ง เช่น มีการประเมิน ระหว่างดำเนินและหลังสิ้นสุด โครงการ/กิจกรรม บางครั้งอาจจะประเมินครั้งเดียวถ้าหากว่า โครงการ/กิจกรรมช่วงเวลาการดำเนินงานสั้นๆ กระบวนการประเมินตนเอง ควรบูรณาการให้อยู่ ในการดำเนินงานตามปกติของสถานศึกษา ขั้นตอนของการประเมินตนเอง มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความตระหนัก
2. การสร้างความพร้อม
3. การวางแผนการประเมินตนเอง
4. การประเมินตนเอง
5. การเขียนรายงานการเผยแพร่
6. การนำผลการประเมินไปใช้

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษา (2546, หน้า 110) ได้กล่าวว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินงานสอนและกิจกรรมตามแผนงาน/โครงการ ได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนแล้ว สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการตรวจสอบ ทบทวนและติดตาม ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่ม โครงการระหว่างดำเนินงาน และสิ้นสุด โครงการโดยผู้บริหารดำเนินการหรือ ผู้แทนเป็นผู้ดำเนินการนิเทศติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา กระบวนการ ตรวจสอบผลการดำเนินงานหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการประเมินตนเองของแต่ละสถานศึกษาที่ว่าการ ประเมินตนเองของแต่ละสถานศึกษา ก็จะมีรูปแบบไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของ สถานศึกษา กล่าวคือ อาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การประชุมพบปะเพื่อสรุปผล จุดเด่น/จุดด้อยของ แผนการดำเนินงาน หรืออาจใช้กระบวนการการประเมินตนเองที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการ ประเมินตนเองของสถานศึกษาโดยตรง โดยเริ่มตั้งแต่ที่กำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบ แต่ละขั้นตอน การกำหนดกรอบการประเมินตนเอง การประเมินตนเองและการสรุปผล

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ (2545, หน้า 90) กล่าวว่า กระบวนการประเมินตนเองคือ กระบวนการในการบริหารจัดการ การศึกษา ที่ใช้ควบคุมตรวจสอบภายใน โรงเรียน โดยมุ่งเน้นให้ทุกคนได้ประเมินการทำงาน ของตนเองในลักษณะของการตรวจสอบที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตามภารกิจของตนเองซึ่งมีการ ประเมินตนเองมี กระบวนการหรือขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของ โรงเรียน
2. กำหนดนโยบายและทิศทางการประเมินตนเอง เพื่อเป็นเป้าหมาย
กระประเมินตนเอง
3. แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานประเมินตนเอง
4. ทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวกับสภาพ ผลการดำเนินงาน
นโยบายทิศทางและวัตถุประสงค์การประเมินตนเอง
5. วางแผนการประเมินตนเอง
6. กำหนดเป้าหมายของการประเมิน
7. กำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ที่จะประเมิน
8. กำหนดวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
9. กำหนดกรอบประเมิน
10. วางแผนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ สรุป และรายงานผล
11. ลงมือทำการประเมิน
12. วิเคราะห์ สรุปผล การประเมิน
13. รายงานผลประเมิน โดยสรุปจุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางการพัฒนา
เผยแพร่ต่อผู้เกี่ยวข้อง

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ (2546, หน้า 37-38) ได้กล่าวว่า วิธีการดำเนินงานตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพของ
คณะกรรมการประเมินสถานศึกษา ดังนี้

1. วางแผนดำเนินงาน และประสานงานกับสถานศึกษา
2. ศึกษา วิเคราะห์ เอกสาร ข้อมูลต่างๆ ของสถานศึกษา
3. ประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. ดำเนินงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบ ข้อค้นพบคณะกรรมการประเมินของสถานศึกษา
6. อภิปรายผล และสรุปผลข้อค้นพบร่วมกันกับสถานศึกษา
7. จัดทำรายงานเสนอผลให้สถานศึกษาทราบ

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ (2546, หน้า 80-81) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในนั้นให้
สถานศึกษาดำเนินการทุกๆปี และให้มีการบันทึกจัดเก็บผลอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูล

ประกอบการทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ให้ดำเนินการตรวจสอบทบทวนให้ทำตาม ประเด็น และขอบเขตที่กำหนดในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา อันได้แก่

1. ความเหมาะสมของวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา โดยพิจารณาจากข้อมูล พื้นฐานและผลการวิเคราะห์สภาพความเป็นจำเป็นและปัญหาของสถานศึกษา
  2. ความสอดคล้องกันในเชิงตรรกและเชิงเหตุผลทางวิชาการ ระหว่างเป้าหมาย ด้วยซึ่ง สภาพความสำเร็จ ยุทธศาสตร์ และเทคนิควิธีที่ใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย
  3. ความสอดคล้องกันระหว่างเป้าหมาย จุดประสงค์การเรียนรู้กับมาตรฐาน หลักสูตร
  4. ระดับและสภาพความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาคุณภาพ สถานศึกษาอันได้แก่ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะของผู้เรียน
  5. กระบวนการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ยุทธศาสตร์และ วิธีการสอน กระบวนการเรียนรู้ ตอบสนองผู้เรียน
  6. การเรียนรู้ ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงการพัฒนา หลักสูตร ผลงานนักเรียน ระบบการประเมินผล ตอบสนองผู้เรียน
  7. การดำเนินการสภาพความสำเร็จของ โครงการพัฒนาบุคลากร
  8. การมีส่วนร่วม ความร่วมมือ และระบบประสานสัมพันธ์ของบุคลากรฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษา
  9. การมีส่วนร่วมของบุคลากรในชุมชน
- ขอข่ายการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษา
1. วิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา
  2. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
  3. การปรับเป้าหมายและทิศทางจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาในกรอบหลักสูตร
  4. กระบวนการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เทคนิคและวิธีการ สอนของครู การตอบสนองผู้เรียน
  5. ผลการเรียนรู้ความก้าวหน้า และผลการเรียนการพัฒนาหลักสูตร ผลงานของ ผู้เรียน การสนับสนุนการเรียนรู้
  6. การบริหารและจัดการทางวิชาการ วิสัยทัศน์และภารกิจ โครงสร้างองค์กรของ สถานศึกษา การพัฒนาวิชาชีพสำหรับบุคลากร

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2546, หน้า 69) ได้ให้ความหมายของการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการในสถานศึกษาวิเคราะห์ว่าสถาบันมีระบบและกลไกกำกับการควบคุมคุณภาพและได้ปฏิบัติตามจนมีผลปฏิบัติตามระบบและกลไกดังกล่าว

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึง การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามีความสอดคล้องกัน สรุปได้ว่า หมายถึง กระบวนการศึกษาวิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลปฏิบัติงาน การประเมินสภาพ และผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแผนคุณภาพการศึกษาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539, หน้า 44) กล่าวว่า การประเมินผลการดำเนินงานพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความตระหนักในการประเมิน เพื่อให้เกิดการยอมรับตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือในการประเมิน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต้องการชี้แจงเหตุผลความจำเป็นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับทุกฝ่าย
2. เลือกสิ่งที่จะประเมิน โดยปกติการประเมินจะทำการประเมินองค์ประกอบของคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่การประเมินแต่ละครั้งอาจเลือกสิ่งที่จะประเมินเฉพาะบางเรื่องบางองค์ประกอบในลักษณะการแยกประเมินได้
3. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ระบุผลที่ได้จากการประเมินรวมทั้งประโยชน์ของประเมิน วัตถุประสงค์ของการประเมินจะเป็นตัวกำหนดองค์ประกอบของการประเมิน เครื่องมือประเมินในการประเมินขั้นตอนอื่นๆ
4. กำหนดวิธีการและเครื่องมือ เลือกเครื่องมือประเมินการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมิน และเลือกเครื่องมือประเมินให้สอดคล้องกับวิธีการ และสิ่งที่ประเมิน เครื่องมือการประเมินมีการทดลองใช้ และหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือก่อนนำไปใช้ก็ได้
5. ประมวลผลและสรุปผลการประเมิน ประมวลข้อมูลข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติและแบบวิเคราะห์ที่กำหนด อภิปรายและสรุปผลการประเมิน
6. รายงานผลประเมิน การประเมินคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน นอกจากรายงานที่เกี่ยวข้องแล้ว ยังจำเป็นต้องรายงานให้ชุมชนทราบด้วยอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินจากการประเมินภายนอกใช้เป็นผลในการรับรองคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

วรภัทร ภูเจริญ (2541, หน้า 92) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนในการประเมินผลภายในสถานศึกษา โดยการใช้ดัชนี ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แต่งตั้งคณะทำงานประเมินผลภายใน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลภายใน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาดัชนี และเกณฑ์ที่ใช้ได้ให้แตกฉาน

ขั้นตอนที่ 4 จัดลำดับความสำคัญของดัชนีที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 5 ประเมินเบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 6 กำหนดโครงการ หรือแผน

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลภายใน

ขั้นตอนที่ 8 เปรียบเทียบการประเมินภายในกับผลการประเมินผลภายนอก

สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา

แห่งชาติ (2546, หน้า 111) กล่าวว่า เมื่อสถานศึกษาดำเนินตามระบบประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนแล้วจำเป็นต้องได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยประเมินคุณภาพการศึกษานั้น ดำเนินได้ 2 ลักษณะ คือ

1. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนตามสาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะสำคัญตามหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในทุกช่วงชั้นของสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความสามารถในการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ การเขียนและการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยประสงค์ ความสามารถในการอ่าน การคิด การวิเคราะห์ การเขียน การกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วยเครื่องมือประเมินได้มาตรฐาน ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานต้นสังกัดจะดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในทุกระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 สถานศึกษา

2. การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องดำเนินการประเมินคุณภาพการศึกษาตามกรอบมาตรฐานสถานศึกษาที่ร่วมกันกำหนดในทุกมาตรฐาน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมให้ที่เกี่ยวข้องส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 90) กล่าวว่า การประเมินตนเอง คือ กระบวนการในการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้ควบคุมตรวจสอบคุณภาพภายในโรงเรียนโดยมุ่งหมายให้ทุกคนได้ประเมินตนเอง ในลักษณะของการตรวจสอบ ที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินภารกิจของตนเอง ซึ่งประเมินตนเองมีกระบวนการหรือขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของโรงเรียน
2. กำหนดนโยบายและทิศทางการประเมินตนเอง เพื่อเป็นเป้าหมายการประเมินตนเอง

ตนเอง

3. แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะทำงานประเมินตนเอง

4. ทำการเข้าใจกับบุคลากร ทุกฝ่ายเกี่ยวกับสภาพ ผลการดำเนินงาน นโยบายทิศทาง และวัตถุประสงค์การประเมินตนเอง

5. วางแผนการประเมินตนเอง

5.1 กำหนดเป้าหมายของการประเมิน

5.2 กำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ที่จะประเมิน

5.3 กำหนดวิธี เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

5.4 กำหนดกรอบการประเมิน

5.5 วางแผนเก็บข้อมูล วิเคราะห์ สรุป และรายงานผล

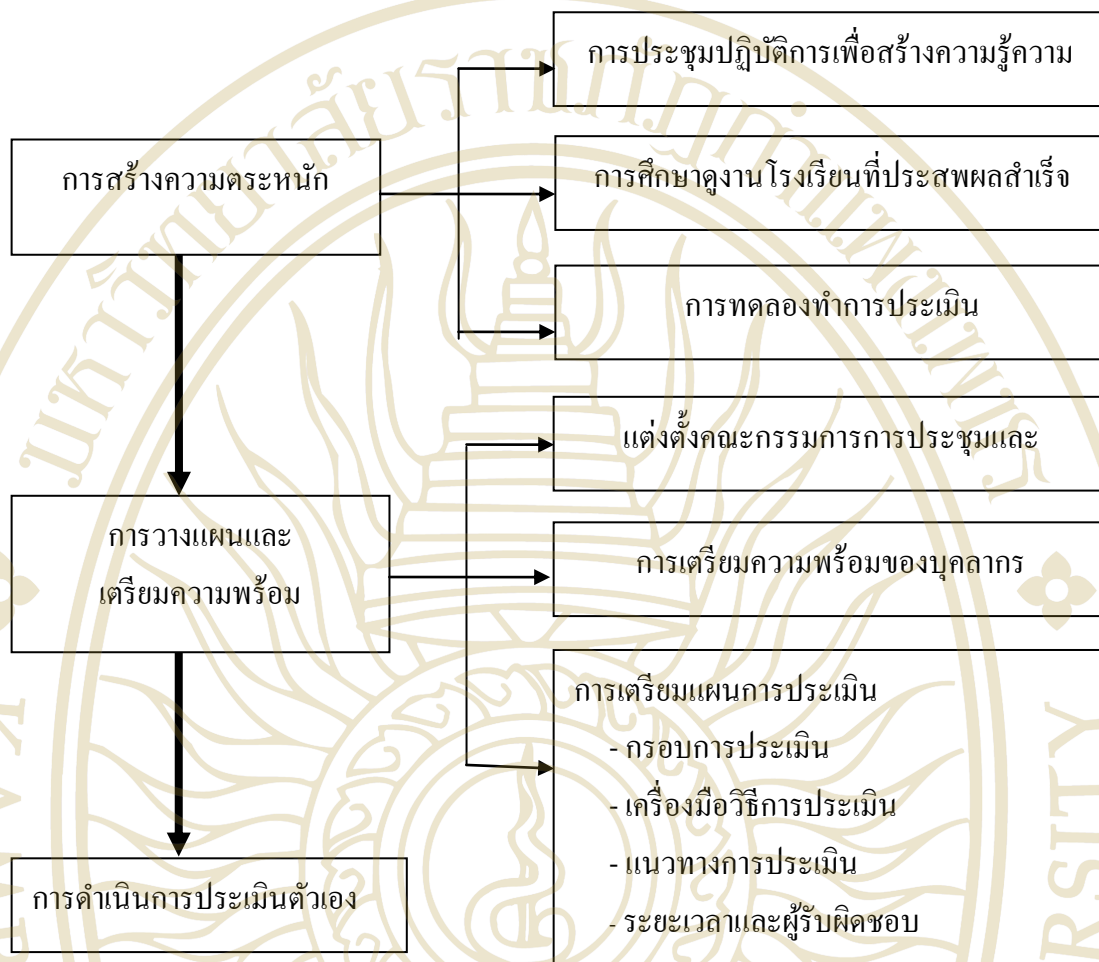
6. ลงมือทำการประเมินผล

7. วิเคราะห์ สรุปผล การประเมินผล

8. รายงานผลการประเมิน โดยสรุปจุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางการพัฒนาเผยแพร่

ต่อผู้เกี่ยวข้อง

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2546, หน้า 69) ให้ความหมายของ การประเมินคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสถาบันว่าส่งผลต่อคุณภาพตามตัวบ่งชี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 106) ได้กล่าวว่า การดำเนินการประเมินตนเองได้มี 3 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 9 แสดงการดำเนินการประเมินตนเอง

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 หน้า 106)

จากการศึกษาขั้นตอนการประเมินคุณภาพจากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าสามารถสรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อคุณภาพตามตัวบ่งชี้ ตามมาตรฐานของสถานศึกษา

3.7 การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

สำนักทดสอบการศึกษา กรมวิชาการ (2539, หน้า 16) กล่าวถึง การรายงานผลของการตรวจสอบว่า ในแนวทางการจัดการศึกษาถือว่า การศึกษาเป็นเรื่องของส่วนรวม ส่วนรวมจำเป็นต้องรับรู้ความสำเร็จและความล้มเหลว การรายงานจึงเป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษาจะต้องดำเนินงาน

1. สิ่งที่จะต้องรายงาน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนแต่ละคน ผลสัมฤทธิ์ของคณะกรรมการเรียน ฯลฯ)
2. บุคคล/กลุ่ม/บุคคลที่ต้องรายงาน ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการ โรงเรียน กลุ่มคณะอื่นๆ กลุ่มที่ปฏิบัติงานด้วยกัน ผู้ประมาณงานกลุ่ม โรงเรียนจังหวัด ฯลฯ)
3. สาเหตุที่ต้องรายงาน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งขอความร่วมมือสนับสนุน ในเรื่องต่างๆ สำหรับการวางแผนพัฒนาปรับปรุง
4. ระยะเวลาการรายงานขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียนในแต่ละเรื่องที่จะกำหนดระยะเวลา เช่น ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน ครึ่งปี หรือสิ้นปี

กรมวิชาการ (2542, หน้า 28) กล่าวว่า การรายงานคุณภาพการศึกษาเป็นการสื่อสารให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงความก้าวหน้า และผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดในธรรมนูญสถานศึกษาต่อเนื่องสม่ำเสมอ สาระของกรรายงานอาจมีหลากหลายตามความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้ ผู้เรียน ผู้ปกครองเป็นรายบุคคล เน้นการรายงานคุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นระยะๆ เช่น ทุกสิ้นภาคเรียนและสิ้นปีการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเน้นการรายงานผลการดำเนินงานปลความก้าวหน้าของงาน กิจกรรมสำคัญๆ ที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนและชุมชน ความสำเร็จและความภาคภูมิใจที่สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในคุณภาพสถานศึกษา เมื่อสิ้นปีการศึกษาและเมื่อครบรอบช่วงเวลาของธรรมนูญสถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเน้นการรายงานผลการดำเนินงานผลการดำเนินงานจัดการศึกษาเป็นรายปีตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเมื่อครบรอบตามช่วงเวลาของธรรมนูญสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 9-11) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายผู้รับรายงาน
2. แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานผลคุณภาพประจำปี
3. รวบรวมวิเคราะห์แปลผลและเสนอข้อมูลผลงานพัฒนา
4. เขียนรายงานและจัดทำเอกสารรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
5. นำเสนอคณะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ
6. เผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมายผู้รับรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา
7. ติดตามผลและรับข้อมูลย้อนกลับจากกลุ่มเป้าหมายผู้รับรายงานคุณภาพการศึกษา

ประจำปี

วันทยา วงศ์ศิลปะภิรมย์ และคนอื่นๆ (2545, หน้า 39-41) กล่าวถึงการจ้ดรายงานการประเมินตนเองสามารถดำเนินการได้ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายการรายงาน
  - 1.1 ผู้เรียนและผู้ปกครอง
  - 1.2 กรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง
  - 1.3 ครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดรูปแบบการรายงาน
3. การกำหนดเค้าโครงของรายงาน
4. การรวบรวมข้อมูลการดำเนินงาน
5. การวิเคราะห์และการแปลผลข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล
7. การเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย

จากนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวสรุปว่า การทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หมายถึง การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้มีส่วนเกี่ยวข้องและต้นสังกัด ได้รับทราบผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

3.8 การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีนักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้หลายประการ

ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 112) ให้ความหมายของการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ว่า เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจนเสร็จสิ้นแล้วนั้น สถานศึกษาจะต้องนำผลการตรวจสอบ ติดตาม ทบทวน และประเมินผลในช่วงของก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังการดำเนินการมาปรับปรุงพัฒนา และรักษาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

วันทยา วงศ์ศิลปะภิรมย์ และคนอื่นๆ (2546, หน้า 37-39) กล่าวถึง การปรับปรุงและการนำไปใช้หลังจากมีการประเมินตนเองว่า ข้อมูลสารสนเทศซึ่งเป็นประโยชน์ สำหรับการปรับปรุงการดำเนินการของสถานศึกษา และเป็นประโยชน์ในกานำไปใช้ประโยชน์ในการนำไปใช้เพื่อการวางแผนการปฏิบัติงานของบุคลากรในระยะยาวต่อไปรวมทั้งจัดทำระบบสารสนเทศที่สำคัญให้เป็นปัจจุบันระบบข้อมูลสารสนเทศนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจดำเนินงานต่างๆ ข้อมูลที่มีคุณภาพ มีรายละเอียดจะช่วยให้มีการวางแผนการบริหารงานและการตัดสินใจมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเอง ของสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาตนเองของผู้เรียน การประเมินตนเองทำให้นักเรียนได้ทราบความจริงของตนเอง ทำให้ตระหนักในตนเอง ยอมรับความสามารถในตนเอง ส่งผลให้สามารถพัฒนา/ปรับตัวเข้ากับสภาพที่เป็นจริงได้อย่างสม่ำเสมอ
2. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เมื่อครูผู้สอนได้รู้จัก และเข้าใจนักเรียนอย่างลึกซึ้งจากผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ก็จะสามารถพัฒนานักเรียน พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการให้บริการต่างๆ อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องเป็นจักรกลสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ทันต่อเหตุการณ์
3. การควบคุมคุณภาพการศึกษาของผู้บริหาร เมื่อผู้บริหารมีข้อมูลสารสนเทศก็จะทำให้การจัดการ กำหนดนโยบายในหารพัฒนาและแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆตรงประเด็นและสอดคล้องกับความจริง อันจะนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ที่มีทิศทางชัดเจน ตลอดจนสามารถนิเทศ กำกับดูแลติดตาม และประเมินผล การปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่อง
4. การใช้ข้อมูลของหน่วยงานต้นสังกัด ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ทั้งหมดในอำเภอ จังหวัด หรือทั้งประเทศทำให้รายงานต้นสังกัดมีข้อมูลสำหรับวางแผนการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจนไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน
5. การใช้ข้อมูลของผู้ปกครองและชุมชน การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ผู้ปกครองและชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อุข้อมูลจากการประเมินตนเองของสถานศึกษา สำหรับผู้ปกครอง/ ชุมชน เพื่อพิจารณาสนับสนุนช่วยเหลือการกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพบุตรหลานของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 47) กล่าวว่า การปรับปรุงงานของโรงเรียนเป็นกระบวนการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลงาน เป็นการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ว่าการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ผลตามเป้าหมาย หรือมาตรฐานมากหรือน้อยเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรรวมทั้งการศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามระเป้าหมายหรือมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายในการปรับปรุงต่อไป

2. การกำหนดเป้าหมายของการปรับปรุงงาน เป็นการกำหนดว่าจะปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาการดำเนินงานขั้นตอนใด จุดใด เป็นจำนวนเท่าใด และด้วยวิธีใด รวมทั้งการกำหนด บุคลากรและทรัพยากรในการปรับปรุงต่อไป

3. การดำเนินงานการปรับปรุง เป็นการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของการปรับปรุง ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเลือกวิธีการดำเนินงานหลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น การปรับปรุง ระบบงาน หรือ วิธีการดำเนินงาน การปรับปรุงระบบงาน หรือ วิธีการดำเนินงาน การปรับปรุง ทรัพยากรหรือพัฒนาบุคคล เป็นต้น

4. การตรวจสอบการปรับปรุงแก้ไข เป็นการติดตามตรวจสอบการทำงานตามที่ กำหนดเป็นเป้าหมายของงานเพื่อช่วยเหลือการปรับปรุงให้เป็นไปตามเป้าหมาย

จากการศึกษาการผลุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา พอสรุปได้ว่า การผลุงระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การนำผลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาและ การประเมินคุณภาพการศึกษา ในช่วงของก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังการ ดำเนินการมาปรับปรุงพัฒนา และรักษาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้มี ประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 สถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดระบบและ โครงสร้างการ วางแผนและการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษา การดำเนินการดังกล่าวให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมร่วมของชุมชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะต้องดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นการจัดการระบบการ ทำงานให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ของสังคม โดยที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ทั้งผู้บริหาร สถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชนและ หน่วยงานระดับสูงกว่าสถานศึกษามีความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาในแต่ละระดับ โดยที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานระดับสูงกว่า สถานศึกษามีความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน คำเนนการ ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
3. จัดระบบบริหารและสารสนเทศ
4. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
5. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
6. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
7. จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน
8. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เป็นกระบวนการการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศ มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินภายนอก มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553) และ อัตลักษณ์ของโรงเรียน

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาชั้นพื้นฐานทุกแห่ง นำไปใช้เป็นเป้าหมายหรือกรอบทิศทางการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาตนเอง ทั้งนี้สถานศึกษาอาจเพิ่มเติมอัตลักษณ์ความโดดเด่นของสถานศึกษาในด้านต่างๆขึ้นมาได้ เพื่อความสมบูรณ์ของมาตรฐาน และเพื่อใช้ในการประเมินตนเองของสถานศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ว่าสามารถบริหารการศึกษาในสถานศึกษาได้บรรลุเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่ตั้งเป้าหมายหรือไม่ และนอกจากนี้การกำหนดและประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถนำไปเป็นเป้าหมายในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพในภาพรวม เพื่อนำข้อมูลมาใช้วางแผนยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นในการที่จะบรรลุมาตรฐานการศึกษานั้น เป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับต่างๆในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องร่วมกันดำเนินการ คือ

ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

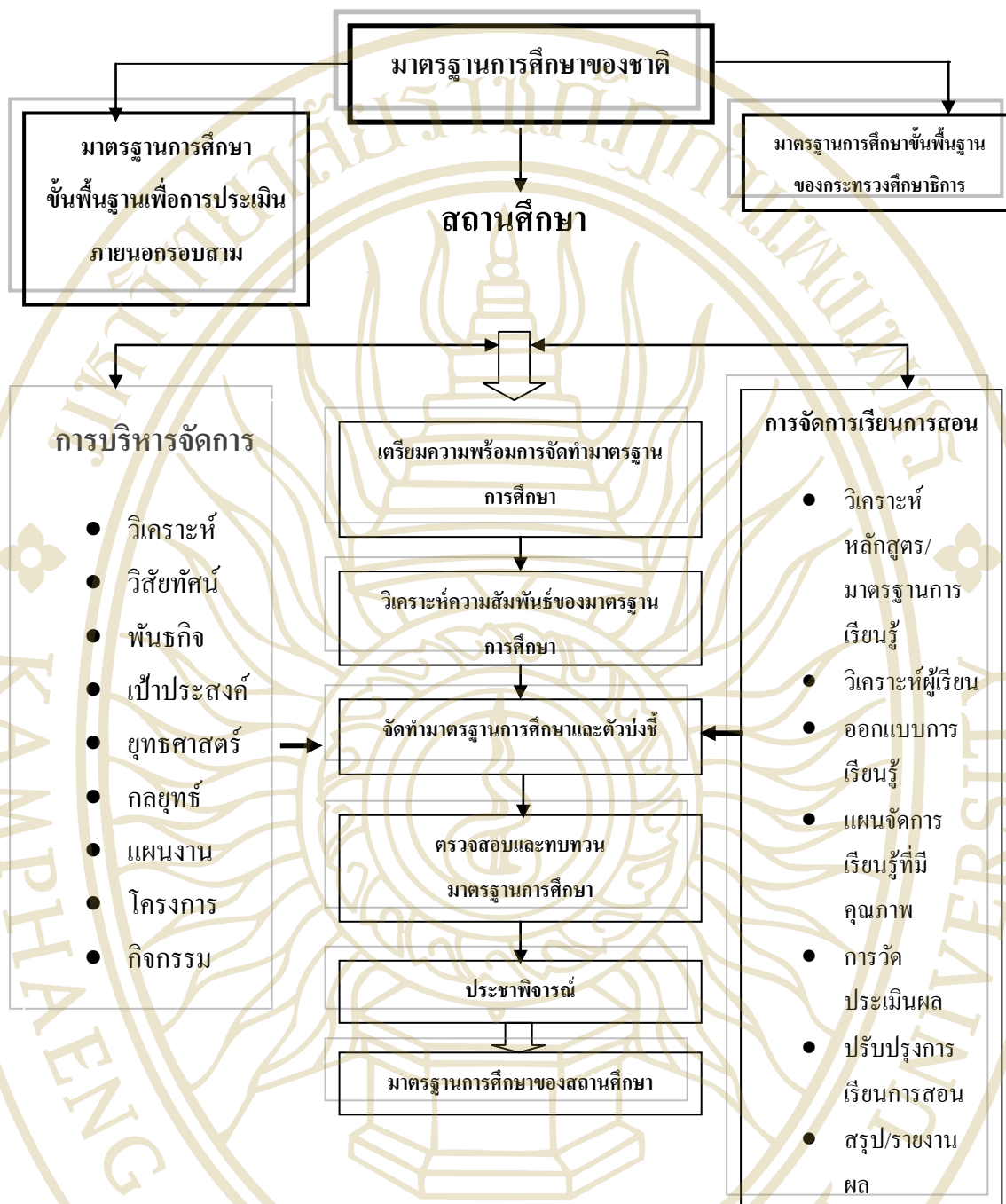
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานต้นสังกัดสูงสุดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มีหน้าที่ในการประสานความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มากำหนดทิศทางในการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อไปสู่เป้าหมายเดียวกัน

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาในภาพรวมระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจกำหนดตัวบ่งชี้ที่เน้นบริบทหรือเอกลักษณ์ท้องถิ่นเพิ่มเติมอีกก็ได้ ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาให้มีระบบการประกันภายในที่เข้มแข็ง นำผลการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนา ติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้ง ในทุก 3 ปี ผลักดันสถานศึกษาที่มีคุณภาพในระดับสูงให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ร่วมมือกับชุมชนและองค์กรทางวิชาการให้การช่วยเหลือสถานศึกษาที่มีคุณภาพอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจให้บรรลุตามมาตรฐานให้ได้ ตลอดจนรายงานผลการดำเนินงานให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทราบเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาต่อไป

ระดับสถานศึกษา

สถานศึกษา เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีความสำคัญสูงสุด เป็นหน่วยงานที่หลอมรวมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและอัตลักษณ์ของสถานศึกษาที่โดดเด่นในด้านต่างๆ มาเชื่อมโยงกันเป็นมาตรฐานของสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่สถานศึกษาต้องดำเนินการตามตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินภายนอก มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งสามารถนำมากำหนดเป็นแผนภาพการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและกระบวนการการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 10 กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ที่มา : (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546, หน้า 20)

กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา 2553

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมาตรา 47 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อันเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติบางประการ

เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้ กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ให้ยกเลิก

(1) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546

(2) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2546

ข้อ 2 ในกฎกระทรวงนี้

“การประเมินคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนดสำหรับ การประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากร ของสถานศึกษานั้นหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับ ดูแลสถานศึกษา

“การประเมินคุณภาพภายนอก” หมายความว่า การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือผู้ประเมิน ภายนอก

“การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า กระบวนการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจัดทำรายงานการ ติดตามตรวจสอบคุณภาพ การศึกษา พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา

“การพัฒนาคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า กระบวนการพัฒนาการศึกษาเข้าสู่ คุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา การ จัดระบบและโครงสร้าง การวางแผน และการดำเนินงานตามแผน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกให้เห็น ว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของ ทุกคน

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้
 จันทร เพชรบูรณ์ (2545, อ้างถึงในจันทร เพชรบูรณ์, 2555, หน้า 203) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า บุคลากรมีความตระหนักถึงคุณค่า
 ความสำคัญ และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในมากขึ้น มีการจัดทำข้อมูล
 และสารสนเทศที่ต้องการพัฒนาให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่เป็น
 ระบบโดยใช้ข้อมูลพื้นฐาน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

นายวัฒน์ เหาะสูงเนิน (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกัน
 คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 นครราชสีมา พบว่า สภาพการดำเนินงานคุณภาพภายในสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับกลางเมื่อพิจารณาเป็นราย
 ด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับมากส่วนด้านการรายงานการ
 ประเมินตนเองอยู่ในระดับ ปานกลาง ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมาโดยภาพรวมอยู่ใน
 ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมการและด้านการรายงานการ
 ประเมินตนเองมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการดำเนินงานมีปัญหาอยู่ในรับมาก
 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และ
 ขนาดเล็ก มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน

กาญจนา นิยมนา (2547) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการประกันคุณภาพ
 ภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่าปัญหาการ
 ดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ธงไชย บุญเรือง (2547) ได้ศึกษาแนวการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายใน
 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดจันทบุรี พบว่า ควรให้ความรู้แก่บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้
 ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้และเทคนิคการวิเคราะห์มาตรฐาน มีการประชุมเชิงปฏิบัติการและจัดทำ
 เอกสารประกอบมาตรฐาน ระดมความคิดคณะกรรมการ ประเมินความต้องการจำเป็น กำหนด
 ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ และประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้องและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
 มอบหมายงาน กระจายอำนาจ ทำงานเป็นทีม สนับสนุน อำนาจความสะดวกและนิเทศติดตามและ
 ประชุมชี้แจง ระดมความคิดวิเคราะห์ผล หาทางพัฒนาและวางแผนการดำเนินงานต่อไป

พงษ์รัช วิวัງสุ (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานและลักษณะทางจิตที่ เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของบุคลากร ในการประกันคุณภาพการศึกษาการศึกษาใช้กลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นบุคลากรสายงานสนับสนุนวิชาการของหน่วยงานด้านการเรียน การสนับสนุนของ ผู้บริหาร ความร่วมของผู้ร่วมมือของผู้ร่วมงานและการได้รับการฝึกอบรมด้านการประเมินคุณภาพ การศึกษา ส่วนตัวแปรต้นลักษณะทางจิตได้แก่ เจตคติต่อการของบุคลากร มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วีระศักดิ์ เชื้อเจ็ดตน (2550) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเวียงป่าเป้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า จะต้องเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการ

นายยุทธชัย น้อยทรง (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่า สภาพการ ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร อยู่ใน ระดับมาก ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามุกดาหาร อยู่ในระดับปานกลาง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้เสนอแนวทางการพัฒนา จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ด้านการ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา ด้าน การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ และด้านการผลุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

กิ่งทอง ใจแสน (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 2 มีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย แนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่ามีแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน 8 องค์ประกอบ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำในการ เปลี่ยนแปลง นำคิด นำปฏิบัติ มีความมุ่งมั่นทุ่มเทและจริงจังต่อการทำงาน มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เน้นการเสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือการทำงานเป็นทีม การสร้าง ความตระหนักให้กับครู บุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงาน/โครงการต่างๆ ให้เห็นความสำคัญ และ

การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมไปศึกษาดูงาน เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนให้ ความสำคัญกับการจัดระบบการเรียนการสอนของครูเป็นอันดับแรก เพราะการจัดการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผู้เรียนมากขึ้น การชี้แจง การสร้าง ความเข้าใจให้กับกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ถึงบทบาทหน้าที่ที่มีส่วน ร่วมและความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในรูปแบบการจัดการเชิงคุณภาพที่ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง จากการจัดระบบ/วางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบประเมิน (Check) และการ ปรับปรุงพัฒนา (Action) และการเสริมสร้างประสิทธิผลในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาที่เน้นรูปแบบการทำงานร่วมกันระหว่าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับสถานศึกษา ในสังกัดในลักษณะความร่วมมือ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมิน

วิชุดา แก้ววรรณดี (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน ประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดเชียงราย จึงได้ศึกษาในเรื่องปัญหา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ด้าน ได้แก่ กำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตาม แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจัดให้มี การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีที่เป็น รายงานประเมินคุณภาพภายใน จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีปัญหาทั้งใน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

อัญชลี อินทกาโมทย์ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาของโรงเรียนบนพื้นที่ดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการดำเนินงานประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนบนดอยพื้นที่ดอยอ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่บุคลากร ปัญหาในการดำเนินงาน คือ มีการ สับเปลี่ยน โยกย้ายบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ขาดความชัดเจนในการแต่งตั้ง คณะกรรมการประกันคุณภาพภายใน และขาดการประสานงานที่ดี ด้านการดำเนินการ มี กระบวนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนแต่บางส่วนยังไม่ได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เช่น การ จัดทำคู่มือประกันคุณภาพภายในขาดการนำผล การปฏิบัติไปปรับปรุงในแต่ละงาน ด้านการ รายงาน มีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง แต่ขาดเผยแพร่รายงานผลการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาประจำปีสู่สาธารณชน

ทองจันทร์ ชาวไร่ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน/อำเภอแก่งหางแมวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตาม เจ้าหน้าที่ พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนกับครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาผู้วิจัยจึงได้ศึกษาในเรื่องสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ด้าน ได้แก่ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดระบบบริหารและสารสนเทศ ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

